

Teija Onkamo

Maitotilaneuvonta ProAgria Etelä-Pohjanmaan alueella

Opinnäytetyö

Syksy 2009

Maa- ja metsätalouden yksikkö, Ilmajoki

Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma

Kotieläintuotanto

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: Maa- ja metsätalouden yksikkö, Ilmajoki

Koulutusohjelma: Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma

Suuntautumisvaihtoehto: Kotieläintuotanto

Tekijä: Teija Onkamo

Työn nimi: Maitotilaneuvonta ProAgria Etelä-Pohjanmaan alueella

Ohjaaja: Juhani Suojaranta

Vuosi: 2009

Sivumäärä: 58

Liitteiden lukumäärä: 2

Opinnäytetyöni käsittelee ProAgria Etelä-Pohjanmaan palveluja. Ensimmäisessä osassa kerron maitotiloille suunnatuista palveluista, mitä ne pitävät sisällään ja kuinka ne tehdään.

Toista osaa varten tein kyselyn tuotosseurantaan kuuluville maitotiloille ProAgria Etelä-Pohjanmaan alueella. Lähetin kyselyn kaikkiaan 912 tilalle, joista 246 tilaa vastasi. Kyselyn avulla haluttiin selvittää asiakkaiden tyytyväisyyttä palveluihin ja sitä onko palveluissa jotain kehitettävää. Myös Maito-hankkeen koulutuksista oli mukana muutama kysymys, joilla kartoitettiin koulutusten tarpeellisuutta ja minkä tyyppisiä koulutuksia tulisi jatkossa järjestää.

Omatoimiset tilat vastasivat innokkaimmin kyselyyn. Monet vastaajat kritisoivat palvelujen korkeaa hintaa suhteessa niistä saatuihin hyötyihin. Toisaalta monen vastaajan mielestä palveluissa ei ollut moitittavaa. Monilla tiloilla ei oltu tyytyväisiä neuvojen vaihtumiseen, mikä aina välillä tulee joillekin tiloille eteen. Toisaalta monen tilan mielestä vaihtuvat neuvot tuovat uusia näkemyksiä heille.

ProAgria Etelä-Pohjanmaan organisaatiossa on tehty muutoksia, joiden toivotaan parantavan varsinkin investoivien tilojen asiantuntemuksen tarvetta eri osa-alueilla. Tilat on jaettu piireihin, ja piirin sisältä löytyy osaamista eri alueilta, kuten tuotosseurannasta, viljelystä ja taloudesta. Enää jokaisen neuvojan ei tarvitse tietää jokaisesta asiasta kaikkea, joten voi keskittyä oman osa-alueen tiedon kartuttamiseen. Kaikissa ProAgria keskuksessa noudatetaan valtakunnallisia palvelukäsikirjoituksia jokaisesta palvelusta erikseen, joten ne tuovat yhtenäiset toimintatavat kaikille tilalla toimiville neuvojille.

Avainsanat: maitotilaneuvonta, lypsykarjatilat, palvelut, kehittäminen

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: School of Agriculture and Forestry, Ilmajoki
Degree programme: Agriculture and Rural Enterprises
Specialisation: Animal Husbandry

Author: Teija Onkamo

Title of thesis: The advising of dairy farms in the ProAgria Etelä-Pohjanmaa area

Supervisor: Juhani Suojaranta

Year: 2009

Number of pages: 58

Number of appendices: 2

My thesis deals with the advisory services offered to dairy farms. The first part of the thesis tells of the services that ProAgria Etelä-Pohjanmaa offer to dairy farms in its area. ProAgria Etelä-Pohjanmaa belongs to The Association of ProAgria Centres which offers advisory services to different kinds of farms.

In the second part of the thesis I sent a questionnaire to 912 dairy farms which are within the operating area of ProAgria Etelä-Pohjanmaa of which 246 farms replied. ProAgria Etelä-Pohjanmaa wanted to survey how satisfied dairy farms are with the services that they provide. Also they wanted to know if there was something they could do to improve their services.

Most farms who answered the inquiry were self recording farms. Many farms criticised the expensive cost of the services. Although some farms were quite satisfied with the advising service provided. The Association of ProAgria Centres has made a joint document on each service provided such as production, feeding and health. Those documents help all advisory personnel at ProAgria Centres to do the work in the same way.

Keywords: milk recording, advising, dairy farms, dairy advisory services

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä.....	2
Thesis abstract.....	3
SISÄLTÖ	4
Kuvio- ja taulukkoluetelo.....	6
1 JOHDANTO	8
2 MAITOTILAN PALVELUT	9
2.1 ProTuotos	9
2.2 ProRehustus	10
2.2.1 Suunnittelu	10
2.2.2 Seuranta	11
2.2.3 Strategia.....	11
2.3 Talouspalvelut.....	12
2.3.1 Suppea maidontuotannon tuloslaskelma eli Suppea-Matu	12
2.3.2 Laaja-Matusta Tulosanalyysiin	13
2.4 Lehmien terveyteen ja hyvinvointiin liittyvät palvelut	14
2.4.1 Karjakunto.....	14
2.4.2 Kuntoluokitus	14
2.4.3 Terveystenhuoltoa tukeva tilakäynti.....	15
2.5 Viljelysuunnittelu	17
2.5.1 TalousWisu	17
2.6 Tukihakuneuvonta.....	17
2.6.1 Täydentävien ehtojen tilaneuvonta	18
2.7 KarjaKompassi.....	19
2.7.1 Ruokinnan onnistumisen seuranta.....	19
2.7.2 Rehuvaste.....	20
2.7.3 Märe.....	20
2.8 Verkkopalvelut.....	20
3 KYSELY MAITOTILOILLE	24
3.1 Kyselyn analysointi.....	24
3.1.1 Yleiset tiedot	24
3.1.2 Tuotosseurannan kysymykset.....	32

3.1.3 Ruokinnan kysymykset	37
3.1.4 Terveysthuoltopalveluiden kysymykset.....	42
3.1.5 Rehuntuotannon ja tukien kysymykset.....	45
3.1.6 Maito-hankkeeseen liittyvät kysymykset	49
3.1.7 Vapaa sana -kentän vastausten analysointi.....	53
4 POHDINTA	55
LÄHTEET	57
LIITTEET	

Kuvio- ja taulukkoluetelo

Kuvio 1. Arviointikohdat lehmässä...	15
Kuvio 2. Keskimääräinen lypsylehmien määrä vastanneilla tiloilla.	25
Kuvio 3. Tilan jatkosuunnitelmat seuraavan viiden vuoden sisällä.	26
Kuvio 4. Vastanneiden tilojen navettatyyppi.	27
Kuvio 5. Vastaaajien halukkuus tuotostietojen virallisuuteen.	28
Kuvio 6. Käykö maitotilaneuvoja navetassa neuvontakäyntien yhteydessä?	29
Kuvio 7. Maitotilaneuvojan vaihtuminen viimeisen vuoden aikana.	30
Kuvio 8. Suhtautuminen maitotilaneuvojan vaihtumiseen.	31
Kuvio 9. Maitotilaneuvonnan käyntien määrä vuodessa.	33
Kuvio 10. Tuotosseurantakäyntien määrän kehitys 1997 - 2009.	34
Kuvio 11. Kotieläinpuolen tietokoneohjelmien käyttö vastaajilla.	35
Kuvio 12. Tuotosseurannan kehittämiskohteet laajentavien tilojen mielestä.	37
Kuvio 13. Ruokintasuunnitelman tekijä tilalle.	39
Kuvio 14. Ruokintasuunnitelman päivitystiheys.	40
Kuvio 15. Tehdäänkö tilan säilörehuista analyysejä?	41
Kuvio 16. Terveystenhuoltoon liittyvän neuvonnan kehittämistarpeet.	44

Kuvio 17. Laajentavien tilojen kehittämistarpeet rehuntuotannon neuvontaan. ...	47
Kuvio 18. Laajentavien tilojen kehittämistarpeet tukineuvontaan.....	48
Kuvio 19. Maito-hankkeen osallistumisinnostus kyselyyn vastanneissa.	49
Kuvio 20. Laajentavien tilojen osallistumisinnostus Maito-hankkeen koulutuksiin	50
Taulukko 1. Tuotosseurannan palvelujen käyttö.....	32
Taulukko 2. Vastaajien verkkopalveluiden käyttö.	36
Taulukko 3. Mitä ruokinnansuunnitteluun liittyviä palveluja käytätte?	38
Taulukko 4. Mitä ruokinnan seurantaan / talouteen liittyviä palveluja vastanneet ovat käyttäneet?.....	42
Taulukko 5. Vastaajien käyttämät terveydenhuoltoon liittyvät palvelut.	43
Taulukko 6. Mitä rehuntuotannon / peltoviljelyn neuvontapalveluja käytätte?.....	45
Taulukko 7. EU-tukiin liittyvien palveluiden käyttö.	46
Taulukko 8. Paras tapa tiedottaa hankekoulutuksista vastaajien mielestä.	50
Taulukko 9. Hankekoulutusten aihealueiden kiinnostus kaikilla vastaajilla.	51
Taulukko 10. Laajentavia tiloja kiinnostava hankekoulutus.....	52
Taulukko 11. Millaiseen hankekoulutukseen haluat osallistua?	52
Taulukko 12. Millaiseen hankekoulutukseen laajentava tila haluaa osallistua?	53

1 JOHDANTO

ProAgria Etelä-Pohjanmaa halusi kyselyn avulla selvittää, minkälaisena tuottajat pitävät palveluja ja onko heillä kehittämis ehdotuksia niihin. Nyt myös Maito-hankeen koulutuksia on ollut reilun vuoden ajan, joten koulutusten tarpeellisuutta ja osallistumisinnokkuutta haluttiin samalla selvittää.

Tuotosseurantaan kuului kyselyn lähettämisen aikaan keväällä 2009 koko Suomessa 8725 tilaa, mikä on reilu 70 prosenttia kaikista maitotiloista. Niillä oli yhteensä 228 210 lehmää, mikä tekee 26,2 lehmää / karja. Keskituotos oli 8753 kg. (Nokka 2009a, 2009b.)

ProAgria Etelä-Pohjanmaan alueella syyskuussa 2009 oli tiloja enää 888 kappaletta, joilla oli 27 700 lehmää. Keskilehmäluvuksi yhtä tilaa kohden tuli 31,2 lehmää. (Putula 2009.) Tiloja lopettaa koko ajan, mutta keskilehmäluku / karja pysyy lähes samana. Pienet tilat lopettavat herkimmin, varsinkin jos ei ole jatkajaa tiedossa. Toisaalta koko ajan tulee lisää suuria yksiköitä, jotka kompensoivat lehmämäärän alentumista.

Aluksi kerron ProAgria Etelä-Pohjanmaan tarjoamista palveluista maitotiloille. Tänä vuonna on ryhdytty jokaisessa ProAgriassa yhtenäistämään palveluja, jotta saataisiin koko maassa yhdenmukaiset tavat tehdä tuotosseurantaan. Tähän asti ne ovat olleet jokaisella ProAgrialla omanlaisensa. Seuraavassa osassa on sitten kyselyn analysointi, johon tuli vastauksia 246 tilalta.

2 MAITOTILAN PALVELUT

2.1 ProTuotos

Tuotosseurannasta saatavat lehmäkohtaiset tiedot ovat perustana maidon laadun hallinnalle, jalostussuunnittelulle ja eläinaineksen valinnalle. Lehmä- ja karjakoh-
taiset tuotantotiedot ovat virallisia, kun koelypsyjä on 12 vuodessa maksimissaan 42 päivän välein. Lehmäkohtaiset maitonäytteet täytyy ottaa vähintään viidesti vuodessa maksimissaan 110 päivän välein. Maidon mittaukseen käytettävät maitomittarit on testattava vähintään kolmen vuoden välein testaukseen hyväksytyssä paikassa. Maidon eroprosentti eli meijeriin menevä maito ja tilakäyttömaito pitäisi olla lähes sama kuin mitä koelypsyjen perusteella laskettu maitomäärä on. Jos siinä on yli kuuden prosentin ero puoleen tai toiseen, tuotokset menevät epäviralliseksi. Myös jos meijeri- ja tuotosseuran maitojen rasva- ja valkuaispitoisuudet eivät täsmää eli niissä on yli 0,5 prosenttiyksikön ero, tuotostiedot menevät epäviralliseksi. Valkuaisprosentti on yleensä lähes sama, mutta rasvaprosenttiin vaikuttaa näytteenoton tarkkuus ja huolellisuus sekä mittarin toimivuus.

Tuotosseurannassa noudatetaan valtakunnallista ProAgria Keskusten Liiton hyväksymää ohjesääntöä ja Suomessa noudatetaan kansainvälisiä tuotostarkkailusuosituksia. Liitto on kansainvälisen tuotostarkkailuorganisaation ICAR:n jäsen ja suomalaiselle tuotosseurannalle on myönnetty kansainvälinen laatusertifikaatti. (Tuotosseuranta 2009.)

Tuotosseurannasta saa vertailutietoa muiden tilojen tuloksista oman tilan kehittämiseen. Kausi- ja vuosiraporteista saa lehmä- ja karjakohtaisia tunnuslukuja ja vertailutietoja koko maan vastaaviin lukuihin. Myös lehmäkortit tulevat tilalle vuosittain, josta saa lehmäkohtaisen analyysin sen polveutumisesta ja tuotoksista kaikista tuotosvuosista. ProAgria Maatalouden Laskentakeskuksessa on kaikista rekisteriin kirjatusta tiedoista varmuuskopio, joten tiedot on helppo palauttaa. (Nokka 2009.)

Tuotosseurantaan kuuluva tila saa alennusta siemennysmaksuista ja mahdollisuuden käyttää nuorsonnia, joka on halvempi kuin valiosonni. Tuotosseurantaan kuulumaton tila ei voi käyttää nuorsonnia, koska sen jälkeläisistä ei saada tuotos-tietoja ja sitä kautta nuorsonni ei saa indeksejä ja arvosteluvarmuutta mahdollista valiosonniksi pääsyä varten. Myös jalostuseläinten myynti tulee mahdolliseksi seurantaan kuuluvalla tilalla. (Nokka 2009.)

2.2 ProRehustus

ProRehustuksen uusittu käsikirjoitus tulee voimaan vuoden 2010 alusta lähtien. Siinä palvelut on jaettu kolmeen toiminnalliseen osaan: suunnitteluun, seurantaan ja strategiaan. Suunnittelu ja seuranta kuuluvat jokaisen neuvojan toimenkuvaan, mutta strategia vain asiantuntijalle tai tiimille.

2.2.1 Suunnittelu

Ruokintaa suunnitellaan pelloilta ruokintapöydälle. Tähän kuuluu rehuvarastojen arviointi ja tietojen kirjaaminen ylös. Navetassa tutustutaan ruokinnan käytäntöön ja sen toimivuuteen. Täydennysrehut valitaan Rehuvastetta ja Rehukuntoa hyväksikäyttäen ja tehdään tuotantoennuste uudella työkalulla. Rehubudjetointi tehdään eri eläinryhmille, josta sitten tehdään ruokintataulut ja seosreseptit. Rehubudjetin laadinnassa käytetään apuna Rehukunnon hintatietoja ja päivitetään sinne omien rehujen hinnat. (ProRehustus-palvelut maitotiloille 2009.)

Lisäpalveluja ovat rehuvarastojen mittaus ja rehunäytteenotto neuvojan tekemänä. Myös ostorehut voidaan kilpailuttaa viljelijän puolesta. Rehuannokset voidaan päivittää navetan ruokintalaitteisiin, jos tila niin haluaa. Nuorkarjan elopainojen mittaus on myös lisäpalveluna. (ProRehustus-palvelut maitotiloille 2009.)

2.2.2 Seuranta

Tavoitteena on eläinten terveyden, tuotoksen ja maidon koostumuksen parantaminen. Tähän osioon kuuluu myös navettakäynti, jota voidaan monipuolistaa tekemällä Karjakunto-palvelu pisteyttämällä olosuhteita, eläinryhmien kuntoa sekä rehunlaatua ja -määrää ruokintapöydällä ja siilossa. (ProRehustus-palvelut maitotiloille 2009.)

Sisällä voidaan tutustua kausi- ja vuosiraportteihin ja analysoida niitä. Myös Maitoisan vertailu ja koelypsyjen sekä tankkimaidon analyysit ovat siinä apuna. Tilan lypsy- ja ruokintajärjestelmien raporttien hyödyntäminen ja analysointi kuuluvat Seurantaan. Ruokinnan ja sen talouden analysointi päivä- ja jaksolaskelmin auttavat kustannusten hallinnassa. (ProRehustus-palvelut maitotiloille 2009.)

Lisäpalveluna ovat eläinten kuntoluokitus ja painojen mittaus. Neuvoja voi tehdä tarvittaessa ruokintalaitteiden kalibroinnin ja rehuannosten mittauksen. Myös rehunkulutuksen kirjanpito voidaan tehdä neuvojan tekemänä. Talous-Wisu eli kotoisen rehun tuotantokustannuslaskelma ja maidon tuotantokustannuslaskelma tulossanalyysillä antavat kattavan kuvan taloudesta, jos tila haluaa ne teettää. (ProRehustus-palvelut maitotiloille 2009.)

2.2.3 Strategia

Asiantuntijat ja tiimit auttavat ruokinnan ja rehuntuotannon vaihtoehtojen kartoituksessa. Siinä valitaan tilan tuotantoon sopivimmat tekniset ja toiminnalliset ratkaisut rehuntuotantoon ja ruokintastrategiaan ja -teknologiaan. Suunnitellaan eläinten määrän kehitys ja lisäämistarve investoinnin yhteydessä. Myös lantamäärien ja levitysalan arviointi ja sitä kautta rehujen ja varastojen tarve sekä suunnitellaan rehualan tarve. Lisäpalvelut voivat olla esimerkiksi talouspalveluista elinkeino- tai taloussuunnitelma tai rakennuspalveluista rakennussuunnitelma tai navetan toiminnallisuuden arviointi. (ProRehustus palvelut maitotiloille 2009.)

2.3 Talouspalvelut

Talouspalveluja tekevät lähinnä talouspuolen neuvojat ja asiantuntijat. Tarjottavat palvelut ovat paljon monipuolisemmat kuin mitä työhöni kerään. Suppean maidontuotannon tuloslaskelman tekevät kuitenkin lähes kaikki maitotilaneuvojat. Sitä eivät talousneuvojat edes tee. Laajaa maidontuotannon tuloslaskelmaa on tehnyt vain muutamat neuvojat, koska siihen vaaditaan jo erillistä koulutusta. Sitä eivät myöskään kovin monet tilat ole halunneet, joten siksikin sitä on tehnyt vain muutamia neuvoja.

2.3.1 Suppea maidontuotannon tuloslaskelma eli Suppea-Matu

Suppea maidontuotannon tuloslaskelma eli Suppea-Matu on jokaiselle tuotosseurantaan kuuluvalla tilalla nimensä mukaisesti suppea laskelma maidon, eloon- ja teurasmyyntien ja rehujen määrien ja hintojen yhteenlasketusta tuloksesta. Laskelmassa ei huomioida muuttuvia kustannuksia, joten se on vain suuntaa antava. Laskelma tehdään edellisen kalenterivuoden ajalta, joten maidon hinnat huomioidaan myös edeltävältä maitokiintiökaudelta, koska maitokiintiöt lasketaan huhtikuun alusta lähtien. Jos tilakohtainen maitokiintiö ylittyy, alentaa se maidosta saatavaa tuotantotukea siitä asti, kun kiintiö ylittyy.

Eloomyynnit tarkoittavat yleensä välitysvasikoita tai sitten tila on voinut myydä vasikoita, hiehoja tai täysikasvuisia eläimiä muille tiloille. Teurasmyynteihin eritellään vasikat ja hiehot omaksi ryhmäksi ja lehmät omanaan. Jos tila kasvattaa lisäksi sonneja, ne huomioidaan laskelmassa erikseen.

Väkirehujen määrät ja hinnat syötetään koneelle ja karkearehun kulutus kalenterivuodelta ja mahdollinen laidun erikseen. Jos käytetään omaa viljaa, myös sen vuotuinen syöttömäärä pitää olla tiedossa. Periaatteessa kaikkien rehujen määrät, jos on syötetty vain muutama säkillinenkin, pitää laittaa laskelmaan. Niistä muodostuu kuitenkin kustannuksia.

Kun kaikki lähtötiedot on syötetty, lähetetään laskelma laskettavaksi Maatalouden Laskentakeskuksen keskuskoneelle, jolta sitten saadaan tulosteet. Tulosteista selviää, paljonko maitoa on tuotettu ja kuinka paljon saatiin eläinten myynnistä. Siitä saadaan sitten maitotuotto - rehukustannus, joka on yleensä mielenkiintoisin luku. Rehujen hinnoista ja syöttömääristä tulee oma tulosteensa, josta selviää, minkä hintaista rehu on rehuyksikköä kohden lehmät ja hiehot sekä sonnit eriteltynä. Kaikkiin lukuihin on viereen lisätty vertailukohdaksi yleensä koko maan tilat, joille on tehty Suppea-Matu laskelma. Kaikille tiloille sitä ei siis tehdä, vaikka se kuuluu peruskäynnin hintaan.

2.3.2 Laaja-Matusta Tulosanalyysiin

Laaja-Matu on maidon- ja lihantuotannon tuloslaskelma, joka on nimensä mukaisesti laajempi laskelma kuin Suppea-Matu. Sillä kuvataan tuotannon onnistumista, tehokkuutta ja kannattavuutta ”navetan sisäpuolella” (Putula 2007.) Ensin lasketaan kotoisten rehujen todellinen kustannus, jota sitten käytetään perustietona tuloslaskelman teossa. Tuloslaskelmalla selvitetään tilan maidontuotannon kannattavuutta muun muassa katetuotoilla, tuotantokustannuksella, kannattavuuskertoimella ja työtuntiansiolla. Tuloksia voidaan verrata oman tukialueen, halutun maa-seutukeskuksen tai koko maan vastaaviin tunnuslukuihin. Laskelman avulla voidaan sitten miettiä tilan tavoitteita ja keinoja niiden toteuttamiseen. (Putula 2007.)

Laaja-Matu jää sellaisenaan ensi vuonna historiaan. Maatilan tulosanalyysi on jo käytössä, ja se korvaa Laaja-Matun. Tulosanalyysissä laaditaan oikaistu tuloslaskelma, maatilan tase, työtuloslaskelma sekä keskeiset rahoituksen ja kannattavuuden tunnusluvut verokirjanpidon pohjalta. Tulosanalyysi on kehitetty täydentämään maksuvalmiuslaskelmia antamalla tarkempaa tietoa maatilan perustoiminnan kannattavuudesta. (Latva-Kyyny 2008.)

2.4 Lehmien terveyteen ja hyvinvointiin liittyvät palvelut

Tilakäynneillä voidaan perehtyä karjan terveyteen ja hyvinvointiin useiden eri näkökulmien kautta. Karjakunnon avulla voidaan saada yleiskuva navetasta ja eläimistä sekä olosuhteista. Kuntoluokituksen avulla perehdytään yksittäisen eläimen lihavuuskuntoon ja samalla yksilöidään ne tuotosryhmistä. Terveystarkastusta tukevilla tilakäynneillä perehdytään tarkasti kaikkiin olosuhteisiin ja yksittäisiin eläimiin, jotta eläinlääkäri voi tehdä varsinaisen terveydenhuoltokäynnin.

2.4.1 Karjakunto

Karjakunto kuuluu maitotilaneuvonnan käyntimaksuihin, joten se on hyvä lisä pelkän navettakäynnin yhteyteen, kun samalla huomioidaan kerralla koko karja. Siinä pisteytetään eri aihealueita, kuten eläinten terveys ja hyvinvointi, ruokinta ja vesi, olosuhteet ja ilma, karjan uudistus ja yhteiskuntavastuu. Arvioinnin kohteena ovat esimerkiksi kinner- ja muut ihovauriot, rehun laatu ja määrä ruokintapöydällä, ulkoilu ja laidunnus sekä vasikoiden juotto ja kasvuolosuhteet. Rekisteristä tulee suoraan viimeisen 12 kuukauden aikana tehdyt hoidot ja poistot. Koska lehmien olosuhteilla on suuri merkitys niiden tuottavuuteen, kertovat saadut pisteet, ovatko tuotanto-olosuhteet kunnossa vai mitä asioita muuttamalla saisi parannettua eläinten hyvinvointia ja tuottavuutta. (Karjakunto 2009.)

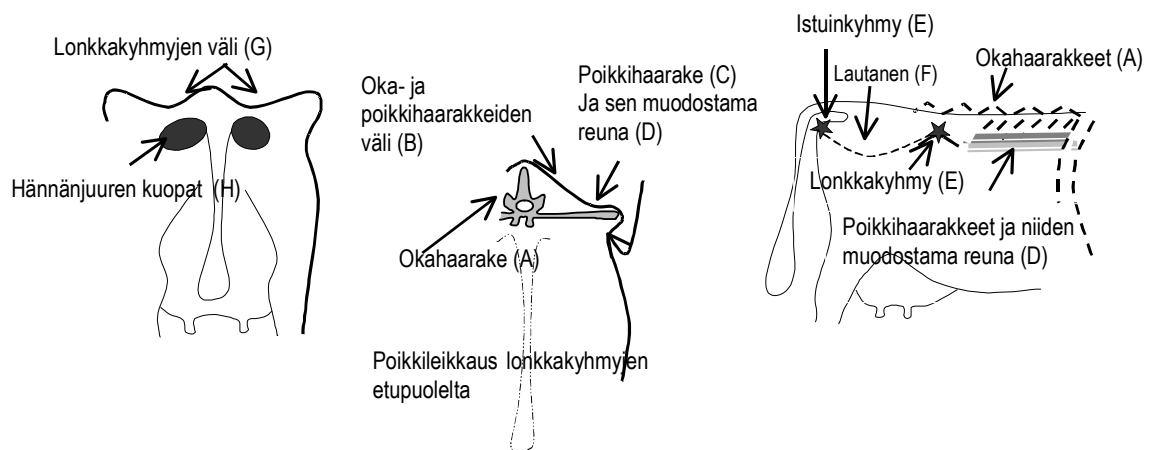
2.4.2 Kuntoluokitus

Kuntoluokitus on yksi tärkeimmistä ruokinnan onnistumisen mittareista. Siinä lehmä tai hieho arvostellaan kiinnittäen huomiota selän ja lantion seutuun kahdeksassa eri kohdassa.

Arviointikohdat ovat

- okahaarakkeet (selkälinja) (A)
- oka- ja poikkihaarakkeiden väli (B)

- poikkihaarakkeet (C)
- poikkihaarakkeiden muodostama reuna (D)
- lonkka- ja istuinkyhmyt (E)
- lautanen (F)
- lonkkakyhmyjen väli (G)
- hännänjuuren kuoppa (H)

Kuvio 1. Arviointikohdat lehmässä. (Lypsylehmien kuntoluokitus, [viitattu 18.10.2009].)

Kuntoluokituksessa eläimen pitää seisoa suorana ja tasaisella alustalla, koska muuten tulokset voivat vääristyä. Kuntoluokka on 1 – 5 välillä, joka on kahdeksan kohdan keskiarvo. Itse käytän myös plus-, miinus- ja puolipisteitä, koska kahden numeron välillä on kuitenkin aika suuri ero. ProAgrioilla on käytössä verkkopalve-luissa Lehmäkunto, johon tilakohtaisesti saadaan lehmä- ja hiehotiedot, jotka tulevat nautarekisteristä suoraan. Jokaisen kohdalle merkitään kuntoluokka, ja sen jälkeen tallennetaan ne tietokantaan. Kuntoluokituksesta saa yhteenvedon lypsy-kauden mukaan jaoteltuna sekä jokaisen eläimen tiedot erikseen.

2.4.3 Terveystenhuoltoa tukeva tilakäynti

Terveystenhuoltoa tukeva tilakäynti on erillinen palvelu, jonka karjanomistaja voi tilata eläinlääkärin tekemään ennen varsinaista terveystenhuoltokäyntiä. Maitotila-

neuvojan tehtävänä on kuntoluokitaa lehmät ja yli vuoden ikäiset hiehot. Niistä tehdään yhteenveto Lehmäkunnon avulla annettavaksi eläinlääkärille. Lehmien punnitseminen kuuluu käyntiin, jos karjanomistaja niin haluaa. Lehmien rungonympäryys mitataan siihen tarkoitettulla mittanauhalla, josta saa painon suoraan tai sitten katsotaan taulukosta senttejä vastaava paino. Parsinavetassa mittaus onnistuu yleensä suhteellisen helposti, mutta pihatto-olosuhteissa sitä ei yleensä tehdä, kun eläimet ovat vapaana.

Myös ruokinnan huomioiminen kaikkien eläinryhmien osalta kuuluu neuvojan tehtäviin. Varsinkin nyt, kun karjanomistajilla on ollut mahdollisuus hakea eläinten hyvinvointitukea, on tämä seikka lisännyt ruokinnan suunnitelmallisuutta. Ruokinnan suunnittelu ei ole pakollista tuotosseurantaan kuulumiselle. Tilojen, jotka ovat hakeneet hyvinvointitukea, täytyy niiden vesikuppien vedenvirtaukset mitata ja laittaa ylös eläinlääkärin käyntiä varten. Monet eläinlääkärit eivät halua sitä tehdä, yleensä kiireisen aikataulun vuoksi, joten neuvoja voi sen käynnin aikana mitata kaikista kupeista. Vettä pitää olla kaikilla eläinryhmillä saatavilla, ja hiehojen ja lehmien veden virtaus saisi olla minimisuosituksia suuremmat.

Edellä mainitut asiat on yleensä tehty, jos karjanomistaja on halunnut vain suppean terveydenhuoltosuunnitelman eli ETU-terveydenhuoltosopimuksen. ETU on lyhenne sanoista eläinten terveydenhuolto. Jos karjanomistaja haluaa, voi eläinlääkäri tehdä laajemman terveydenhuoltokäynnin, jossa paneudutaan tarkemmin ja laajemmin koko karjan terveyteen, olosuhteisiin ja ruokintaan. Siihen on tehty oma ProTerveys -lomake, johon tulee valmiiksi karjan tunnuslukuja ja joita sitten voi kommentoida. Kaikkia osioita ei siltikään ole pakko käydä läpi vaan eläinlääkäri ja karjanomistaja yhdessä päättävät, mitkä osiot tulevat tarkempaan tarkasteluun käynnin yhteydessä. ETU-terveydenhuoltosopimus vaatii vain yhden vuosittaisen eläinlääkärin käynnin, mutta niitä voi olla myös useampia, jos karjanomistaja haluaa.

Ensi vuoden alussa (1.1.2010) astuu voimaan ketjuinformaatiovaatimus naudoille, sioille se on jo voimassa. Teurastamot alkavat vaatia teuraaksi tulevilta naudoilta lääkitystiedot kolme kuukautta takautuvasti ja tieto pitää olla teurastamolla 24 tuntia ennen eläimen saapumista. Tämän vuoksi ETU-terveydenhuoltosopimuksia on

tehty ja tullaan tekemään lähes kaikkien nautatilojen kanssa. Kun terveydenhuoltokäynti on tehty, eläinlääkäri lähettää sopimuksesta yhden kappaleen ETT ry:lle eli Eläintautien torjuntayhdistykselle, joka ylläpitää Nasevaa eli Nautojen terveydenhuollon seurantajärjestelmää. Naseva on websivusto, jonne tila saa tietojen tallennuksen jälkeen tunnukset ja johon voi sitten eläinten hoitotiedot kirjata. Kun eläin ilmoitetaan teuraaksi, samalla sieltä voi lähettää sähköisesti mahdolliset hoitotiedot suoraan teurastamolle.

2.5 Viljelysuunnittelu

ProAgrialla on käytössä Wisu-ohjelma viljely- ja lannoitus suunnittelussa. Kaikilla ympäristötukeen sitoutuneilla tiloilla on oltava viljelysuunnitelma ja lohko kohtainen kirjanpito kasveista, lannoituksesta, muokkauksesta, sadosta ja kasvinsuojelusta. Myös nitraattidirektiivi ohjaa karjanlannan käyttöä ja levitystä sekä liukoisen typen enimmäismääriä. Koska lannoitteiden hinnat ovat vaihdelleet viime vuosina, kannattaa tilan hankkia lannoitteet suunnitelman mukaan eikä mutu-tuntumalla.

2.5.1 TalousWisu

TalousWisu -laskelmalla voidaan selvittää omien rehujen tuotantokustannus. Laskelmassa huomioidaan muuttuvat kustannukset, koneet ja laitteet, rakennukset sekä oma työpanos. Sen avulla selviää, minkä hintaiseksi rehu tulee tilan työ- ja koneketjulla tehtynä. Onko järkevää ja taloudellista itse tehdä kaikki vai teetetäänkö jokin urakoitsijalla? Onko koneistus järkevä kyseiselle tilalle ja entä jos eteen tulee koneen uusiminen: ostetaanko uusi vai käytetty, yhteiskone vai tekeekö urakoitsija? (Putula 2007.)

2.6 Tukihakuneuvonta

Tuilla on suuri merkitys nykypäivän maitotiloilla. Ilman mitään tukia maatalouden harjoittaminen olisi erittäin vaikeaa. Tuet muuttuvat vuosittain, jonakin vuonna

enemmän kuin toisena, mutta ajan tasalla pysyminen vaatii kouluttautumista joka vuosi. Koska niillä on niin suuri merkitys maito- ja muille karjatiloilta sekä viljan viljelijöille, haluaa moni tila ulkoistaa tukien haun. EU- ja kansallisia tukia haetaan huhtikuussa, paitsi sonnipalkkiota neljä kertaa vuodessa. Lisäksi erikoistuilla voi olla oma hakuaikansa. Lähes jokainen maitotilaneuvoja täyttää tukipapereita, joten huhtikuu on kaikkein kiireisin työkuukausi.

2.6.1 Täydentävien ehtojen tilaneuvonta

Täydentävien ehtojen noudattaminen on EU:n suorien tukien eli tilatuen ja tuotantoon sidottujen suorien EU-tukien saannin edellytyksenä. Täydentävien ehtojen tavoitteena on taata turvallisilla tuotantomenetelmillä tuotettujen elintarvikkeiden korkea laatu. Täydentävien ehtojen tarkoituksena on myös varmistaa viljellyn pelton hoito hyvän maatalouskäytännön mukaisesti sekä tuotannon ulkopuolelle jäävien peltojen pysyminen viljelyn ja ympäristön kannalta hyvässä kunnossa. Lisäksi täydentävät ehdot tähtäävät muun muassa eläinten hyvinvoinnin edistämiseen. (Täydentävät ehdot ja tilaneuvontajärjestelmä 2009, 79 - 91.)

Neuvontaosiot joihin voi saada tilaneuvontaa ovat

- 1) hyvän maatalouden ja ympäristön vaatimus (sis. maaperän suojelun ja ympäristön ylläpidon vähimmäistason)
- 2) ympäristösäädökset (sis. lintujen, pohjavesien, vesien, luontotyyppien ja luonnonvaraisten eläinten ja kasvien suojelun)
- 3) eläinten tunnistus ja rekisteröinti
- 4) kasvinsuojeluaineet
- 5) elintarvikkeet (sis. mm. navettahygienian, salmonellavalvonnan ja kielletyt aineet)
- 6) rehut
- 7) eläinten hyvinvointi ja eläintaudeista ilmoittaminen

Viljelijä saa kunnasta tai internetin neuvojarekisteristä tietää, ketkä tekevät täydentävien ehtojen neuvontaa. Viljelijä valitsee kyseisen kunnan alueella neuvontaa tekevän ja sopii käynnin ajankohdan ja tarpeelliset neuvontaosiot hänen kanssaan. Neuvontakäynnin yhteydessä käydään kyseisen neuvontaosion havaintolista läpi, johon merkitään, ovatko asiat kunnossa vai eivät. Jos neuvoja toteaa, että jossakin asiassa olisi parannettavaa, hän opastaa viljelijää suullisesti ja kirjaa toimenpide- ja kehittämis ehdotukset havaintolistaan. Viljelijä saa oman kappaleen täytetystä havaintolistasta. Havaintolistan sisältämät tiedot jäävät viljelijän ja neuvojan väliseksi tiedoksi eli käynti on luottamuksellinen. Käynnin jälkeen viljelijällä on 60 päivää aikaa hakea korvausta neuvontakäynnin arvonlisäverottomasta hinnasta kunnan maaseutuelinkeinoviranomaiselta. (Täydentävät ehdot ja tilaneuvontajärjestelmä 2009, 79 – 91.)

2.7 KarjaKompassi

KarjaKompassi on kehitteillä oleva maitotilojen toimintojen suunnittelun ja seurannan väline, jonka avulla tilat pystyvät hallitsemaan taloudellisen ja tehokkaan tuotannon peruselementit (KarjaKompassi 2009). Ohjelmisto yhdistää tuotannon, viljelyn ja talouden työkalut, joiden pohjana toimivat ProAgrian tuotantotietoaineistot. KarjaKompassiin tulevat ruokinnan suunnittelu ja -onnistumisen seuranta, rehun ja maidontuotannon suunnittelu sekä tuotantokustannusten laskenta. (KarjaKompassi 2009.)

2.7.1 Ruokinnan onnistumisen seuranta

KarjaKompassi -palvelussa tulee olemaan ruokinnan seurantaan päivälaskelma, jossa arvioidaan päivän aikana kulutetun ja tuotetun maidon määrät sekä verrataan niitä suunnitelmaan (Kyntäjä 2009, 39). Lähtötiedoiksi ruokinnan seurantaan tarvitaan eläinten lukumäärät, väkirehujen päiväkulutus eläinryhmittäin sekä rehujen hinnat ja maitotuotos koostumuksineen. Päivän tuloksista lasketaan myös taloudellinen yhteenveto ja päivälaskelmien perusteella laaditaan pidemmälle ajalle

jaksolaskelma, josta vastaavasti saadaan taloudelliset tunnusluvut. (Kyntäjä 2009, 39.)

2.7.2 Rehuvaste

Rehuvaste on ensimmäinen osa KarjaKompassista. Sillä ennustetaan erilaisten väkirehujen vaikutusta maitotuotokseen ja optimoidaan tilan tuotosta ja taloutta. Ohjelmaan syötetään karjan nykyinen keskimääräinen ruokinta, jolle voi sitten tehdä kolme vaihtoehtoa selvittämään, onko taloudellista lisätä tai vähentää valkuaisrehua tai viljaa, ja miten hintasuhteet vaikuttavat siihen. Tuotosvaikutukset arvioidaan uusimman tutkimustiedon avulla, joka on kerätty MTT:n Tuotosvaste -hankkeesta. Siinä otetaan huomioon nurmirehujen laatu ja koko ruokinnan maittavuus sekä energian ja valkuaisen saanti. (Rehuvaste on uutuuspalvelumme 2009.)

2.7.3 Märe

Tällä hetkellä ruokinnan ja maidontuotannon suunnittelun työkaluna on Ammu-ohjelman sisältämä Märe. Se on tehty yhteistyössä Tanskan neuvontajärjestön kanssa, joten ohjelmassa on myös paljon Tanskan oloihin pohjautuvaa tutkimusainestoa, joka ei välttämättä päde Suomen oloissa. Sen takia parhaillaan kehitetään uutta ruokinnan ja maidontuotannon suunnittelun ohjelmaa (Lypsikki), joka pohjautuu suomalaisiin tutkimustuloksiin. Sen pitäisi valmistua vuoden 2010 loppuun mennessä, jolloin Märe jää historiaan.

2.8 Verkkopalvelut

Verkkopalveluiden käyttöoikeuden saa Elmer- tai Ammu -ohjelman tunnuksilla. Niistä riippuu, kuinka monta eri palvelua on viljelijällä käytössä. Viljelijät eivät näe kuin oman tilansa tietoja. Ammun käyttäjällä on lähes kaikki palvelut ainakin katsomisoikeudella, mutta neuvijat ainoastaan voivat muuttaa tai lisätä tietoja.

Karjakunto. Eläinten terveys- ja hyvinvointi, ruokinta, olosuhteet ja ilma, karjan uudistus ja tilan yhteiskuntavastuu pisteytetään yhdestä viiteen. Osa-alueista saa yhteispistemäärän ja loppuun tulee kuvaaja, joka vertaa saatuja yhteispisteitä muille tiloille tehtyihin Karjakuntoihin. Sen avulla saadaan käsitys, mitkä asiat eläinten hyvinvoinnissa ovat kunnossa ja mitkä kaipaavat kehittämistä. (Karjakunto 2009.)

Raportit. Kausi- ja vuosiraportit tulevat automaattisesti tuotosseurantaan kuuluvalle tilalle. Kausiraportteja tulee lehmille ja hiehoille sekä yhteenvetona muutaman kuukauden välein. Vuosiraportti tulee kerran vuodessa kalenterivuositain, josta näkee muun muassa virallisen keskituotoksen sekä poistojen syyt ja hoitojen määrät koko karjassa verrattuna alueen keskiarvoon. Ne kaikki saa myös verkkopalveluista, jonne kausiraportti päivittyy viikoittain tietojen muuttuessa rekisterissä. Mikäli tila ei halua erikseen paperiversioita, saa tila ne sitä kautta tallennettua esimerkiksi koneelle.

Raportti-osiossa on myös Lehmätaulu, johon on koottuna tuotostiedot kuluvalta- ja edelliseltä kaudelta, viimeisin lehmäkohtainen keskituotos ja kolmen viimeisimmän koelypsyyn maitomäärät ja mahdolliset analyysitulokset. Myös lehmän polveutumistiedot ja pohjoismainen kokonaisjalostusarvo NTM näkyy taulussa. Taulusta näkee myös, koska lehmä on poikanut viimeksi, onko sitä siemennetty ja millä sonnilla. Näkyviin tulee sitten odotetun poikimisen päivä.

Sorkkaterveysraportista löytyy karjan yhteenvetotietoja sorkkaterveydestä. Sorkkahoitajan ja eläinlääkärin tekemät hoidot tulevat näkyviin raporttiin, jos ne on tallennettu Ammu-ohjelmalla sinne. Tiedot näkyvät kolmelta viimeiseltä vuodelta ja roduttain yhteenvetona. (Tuotos- ja sorkkaterveysraportit 2009.)

ProTuotos Netti. palvelun avulla tila voi lähettää koelypsyjen maitomäärät, umpeen panon päivämäärät ja maidon tilakäytön Maatalouden Laskentakeskukseen ilmaiseksi. Tämän vuoden alusta lähtien paperilomakkeella lähetetyt koelypsytiedot ovat olleet maksullisia.

Lehmäkunto. Kuntoluokitusta varten saa täältä tulostettua eläinlistan mukaan navettaan. Kun sitten kuntoluokat tallennetaan tietokantaan, saadaan tiedot koko karjalle ja eläinryhmittäin jaoteltuna. Tuotosvaiheryhmistä on sitten helppo katsoa, onko kyseisen ryhmän ruokinta oikein suhteessa tuotosvaiheeseen vai vaatisiko se lehmän tai koko ryhmän ruokinnan muuttamista. Kuntoluokituksesta menee tieto myös Karjakunto-palvelun pisteytykseen, johon se tulee automaattisesti, jos kuntoluokituksesta ei ole liian pitkä aika.

Maitoisa. Maitoisassa näkee maitotuotoksen, maidon pitoisuuksien ja solujen kehittymisen vuosittain. Tietoja voidaan tarkastella kuukausittain. Tuotosseurantatiedot menevät sinne automaattisesti ja niitä voidaan tarkastella karjakohtaisesti. Tarkasteluun voidaan ottaa ensikot tai useamman kerran poikineet tai molemmat. Palvelun avulla voidaan seurata esimerkiksi ruokintamuutosten vaikutusta tuloksiin. (Maitoisa 2009.)

Maitomittarit. Tila näkee heille rekisteröidyt maitomittarit, niiden mallin ja käyttöönottovuoden. Myös täältä näkee, koska mittarit on viimeksi testattu. Nykyään on tuotosseurantatilojen testattava maitomittarinsa kolmen vuoden välein, jotta tuotostiedot pysyvät niiden osalta virallisina.

ProTerveys. Jos tila haluaa laajemman eläinlääkärin tekemän terveydenhuoltokäynnin, voi Ammun omistava tila tai sitten neuvoja hakea täältä esitetytyn terveydenhuoltosuunnittelulomakkeen. Lomakkeelle on valmiiksi koottu tuotosseurannasta ja terveystiedoista karjan tuotokset ja hoidot.

Raporttitilaus. Raporttitilauksessa voidaan määrittää, mitkä tuotosseurannan raportit tila haluaa paperiversioina suoraan kotiin vai hakeeko tila tiedot verkkopalvelun Raportit -osiosta itse. Täältä saa tilattua yhdet ylimääräiset maitonäytetarrat, jos huomaakin, ettei ylimääräisiä ole ennen aiottua koelypsä. Tämän kautta voidaan tilata myös koelypsykortit, johon on tulostettu valmiiksi korvanumerojärjestyksessä kaikki lehmät ja yli kahden vuoden ikäiset hiehot. Lomakkeen toisella puolella on kuukausitaulukko, johon on helppo päivittäin merkitä maidon tilakäyttö eli vasikoille menevä maito, tilalta myytävä maito sekä utaretulehduslehmän- ja antibiootilla hoidetun lehmän maito.

Rehukunto. Palvelussa voidaan vertailla ostorehujen hintoja. Palveluun saavat vain neuvojat tallentaa rehujen hintatietoja. Rehusta ilmoitetaan virallinen nimi, eräkokoko, mahdollinen volyymi eli onko vuosisopimus rehufirman kanssa ja paljonko se on sekä oston päivämäärä. Rehun hinta ja rahdin määrä merkitään molemmat €/ tonni (alv. 0 %). Vertailun voi tehdä koko maahan, tukialueeseen tai ProAgrian toimialueeseen. Ostohinta voidaan huomioida vuosisopimuksena, ilman sitä tai kaikki hinnat mukaanluettuna. Jaksoksi voi ottaa lyhimmillään 2 viikkoa tai sitten jopa puoli vuotta. Sitten valitaan rehuryhmä eli esimerkiksi täysrehu tai puolitiiviste, ja jos halutaan joku tietty rehu, niin valitaan se. Myös eräkokoa voi käyttää vertailuun.

Rehulato. Artturi-rehuanalyysipussilla lähetetystä rehusta tulee tiedot Maatalouden Laskentakeskuksen kautta Rehulato-palveluun, jossa ne ovat tilalle ja erityisesti neuvojalle käytettävissä ruokinnan suunnitteluun. Palvelusta saa kaikki kalenterivuoden analyysit yhdelle tulosteelle tai kunkin rehun erikseen.

Tilakunto. Jos tilalle tehdään jokin talouteen liittyvä palvelu, kuten Suppea-Matu tai Tulosanalyysi, pääsee tilakunnon kautta näkemään, miten jotkin tunnusluvut sijoittuvat vertailutiloihin nähden. Aineistoa voi vertailla esimerkiksi karjakoona, keskituotoksen tai navettatyypin mukaan.

Tonkka. Palveluun kerätään tilan eläinten ruokinta- ja hoitokäytäntöjä sekä olosuhdetietoja. Palvelusta saa yhteenvetoraportin, jossa tilan tietoja voidaan verrata muihin tiloihin. Osaa tiedoista käytetään Tilakunnon vertailutiedoksi.

3 KYSELY MAITOTILOILLE

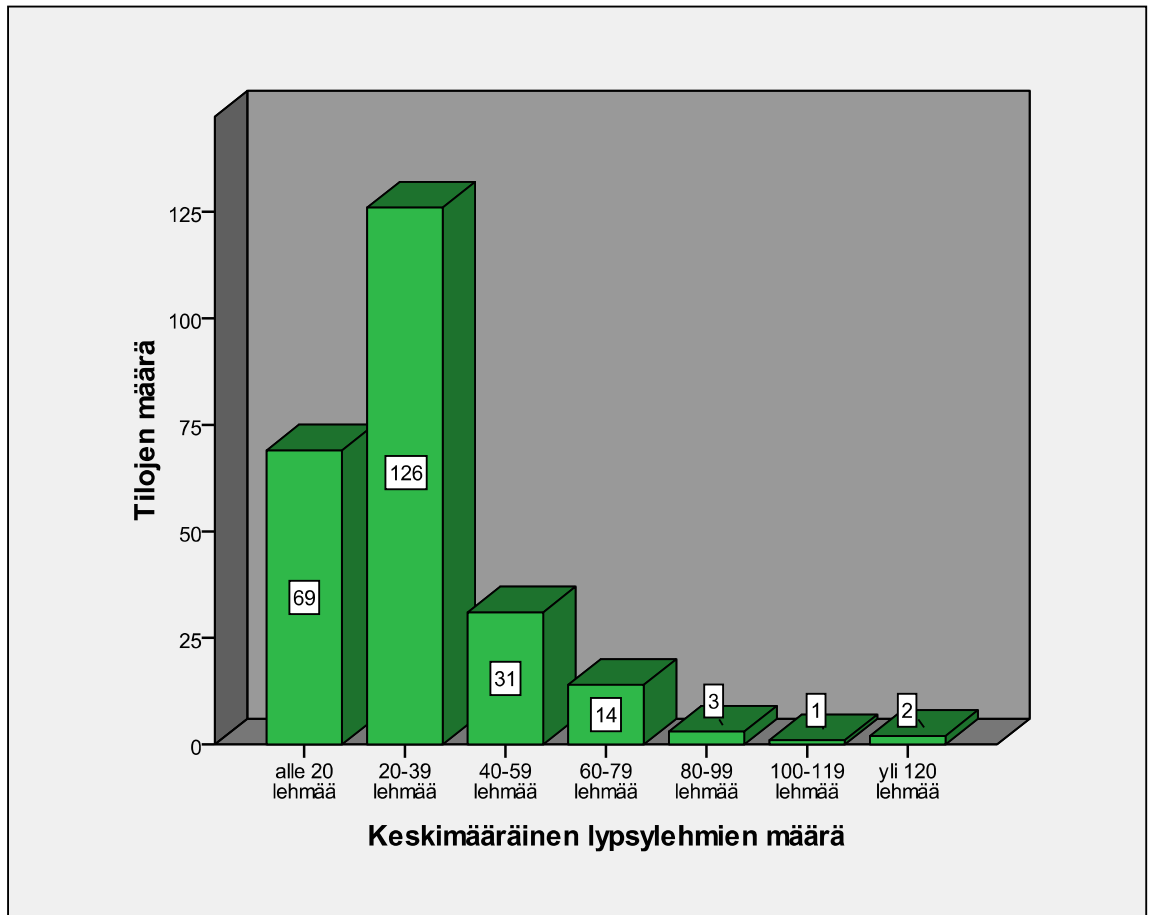
3.1 Kyselyn analysointi

Lähetin kyselyn kaikille ProAgria Etelä-Pohjanmaan alueen tuotosseurantaan kuuluvalla 912:sta maitotilalle. Lähetin kyselyn huhtikuussa, jotta saisin vastaukset ennen kevättöiden alkua. Vastauksen sain 246 tilalta, joten vastausprosentiksi tuli 27. Vastausprosentti ei noussut kovin korkeaksi, mutta se oli odotettua. Monet tilat eivät halua osallistua minkäänlaisiin kyselyihin ja osa varmasti kuvitteli, että yhteystiedot tulevat julki kuitenkin. Kyselylomakkeeseen (liite 1) tuli arvontalipuke, johon laittamalla yhteystiedot osallistui puolen päivän maitotilaneuvonnan käynnin arvontaan. Monet, jotka vastasivat kyselyyn, olivat jättäneet laittamatta yhteystiedot lipukkeeseen.

3.1.1 Yleiset tiedot

Kysyin ensimmäiseksi vastaajilta yrittäjien syntymävuotta. Olin varannut kolmelle yrittäjälle tilan vastata. Kaksi tilaa ei vastannut kohtaan ollenkaan. Muutamat olivat ilmoittaneet neljän yrittäjän tiedot. Yllättävintä oli, että yrittäjäksi koettiin muutamissa vastauksissa myös alaikäiset jäsenet ja periaatteessa eläkeikäiset. Vastaajien keski-ikä oli 45 vuotta.

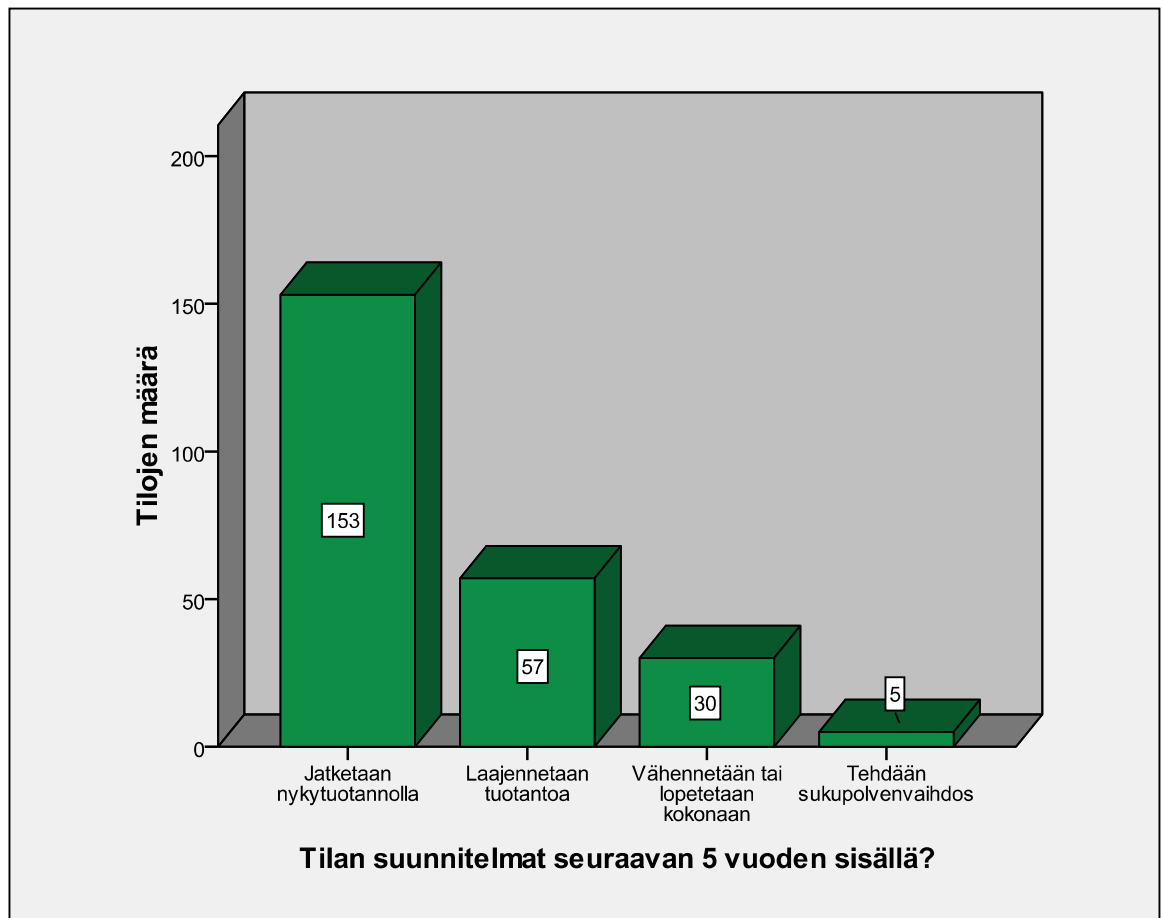

Kuvio 2. Keskimääräinen lypsylehmien määrä vastanneilla tiloilla.

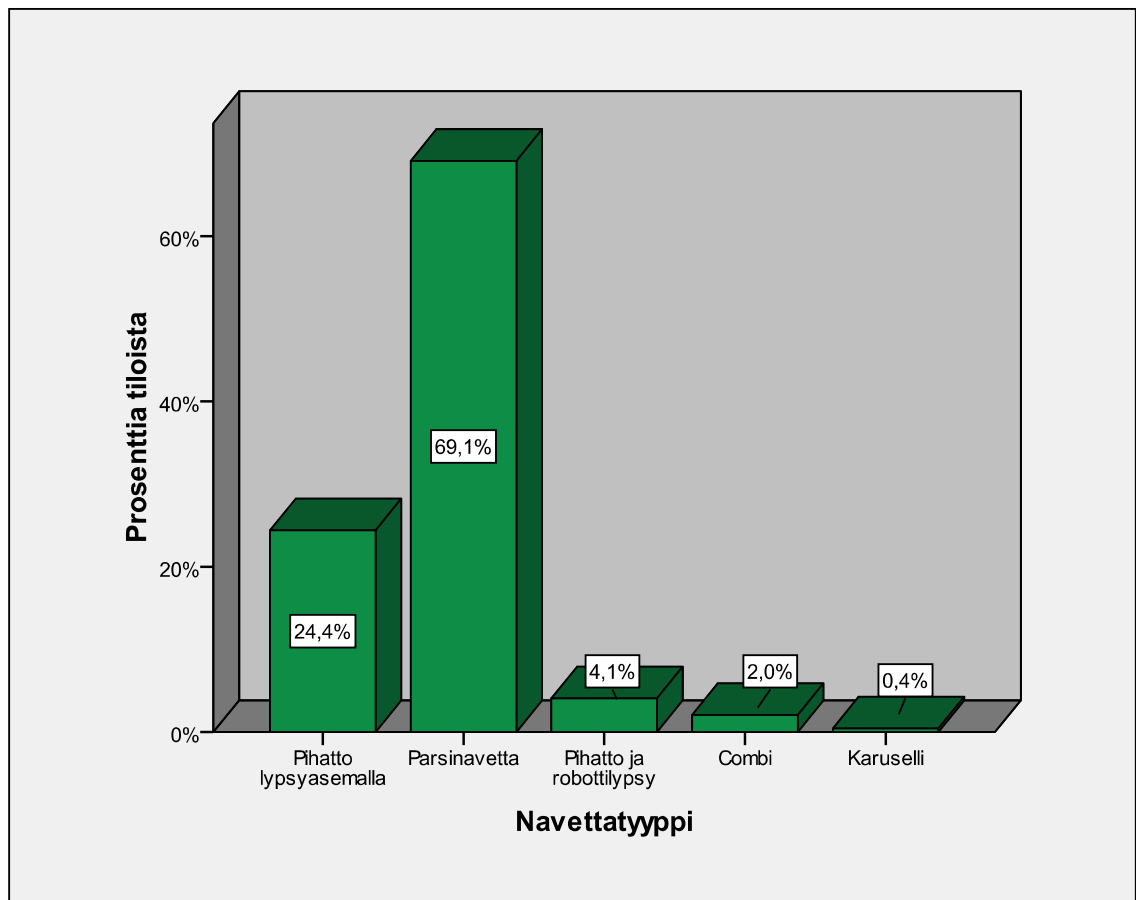
Yli puolella (51 %) vastaajista oli lypsylehmiä 20 – 39 kappaletta (kuvio 2). Se kuvaa hyvin muutenkin koko Suomen keskimääräistä lehmien määrää tilalla. ProAgria Etelä-Pohjanmaan alueella keskilehmäluku oli 31,2 syyskuussa 2009 (Putula 2009). Seuraavaksi eniten vastauksia (28 %) tuli alle 20 lehmän tiloilta. Suuret tilat (lypsylehmiä yli 80 kappaletta) vastasivat kyselyyn hyvin. Sen suuruisia tiloja Etelä-Pohjanmaan alueella on 14 kpl, joista siis 43 % vastasi kyselyyn.

Samansuuntainen vastaajakakauma oli Närvän, Ryhäsen, Veikkolan & Vuorenmaan (2008, 31) loppuraportissa, jossa tehtiin esiselvitys maidontuotannon kehittämiskohteista Etelä-Pohjanmaan ja Keski-Suomen TE-keskuksien alueella. Koska heidän kysely oli TE-keskuksen alueelle, eivät tulokset ole aivan yhtenäiset minun kyselyni kanssa, joka oli suunnattu ProAgria Etelä-Pohjanmaan alueelle.

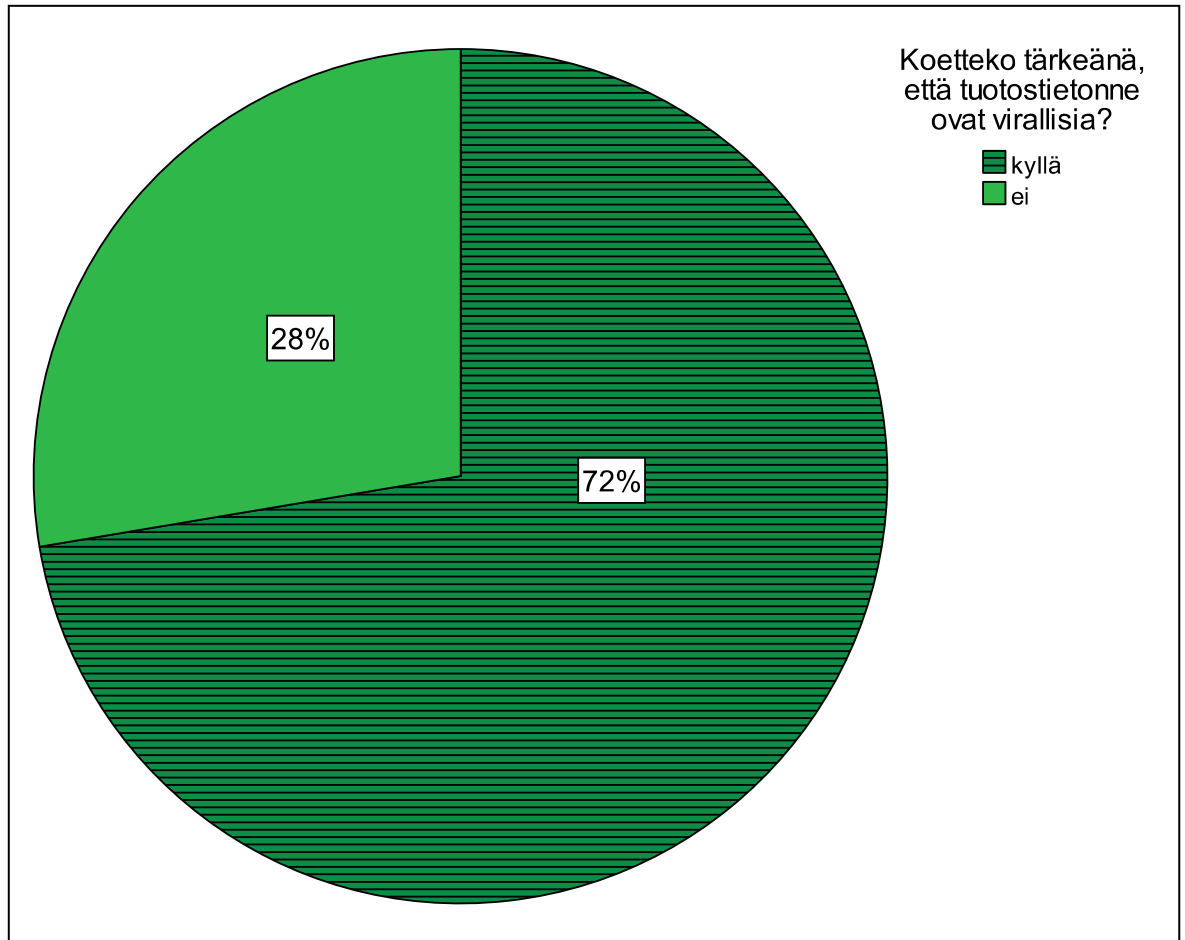
Kuvio 3. Tilan jatkosuunnitelmat seuraavan viiden vuoden sisällä.

Muutamit olivat vastanneet tilan suunnitelmaan kaksi kohtaa, joista sitten valitsin muiden vastausten perusteella paremmin kuvaavan vaihtoehdon. Sen vuoksi sukupolvenvaihdosta suunnittelevia voi olla pari muutakin, mutta varmaa se oli viidellä tilalla (kuvio 3). Yleensä sen kanssa oli vaihtoehtona *jatketaan nykytuotannolla* tai *laajennetaan tuotantoa*. Muutamissa vastauksissa oli tilan jatko vaakalaudalla, jos jatkaja ei ollut vielä varmistunut eli tilanpito loppuisi, jos ei tehtäisi sukupolvenvaihdosta.

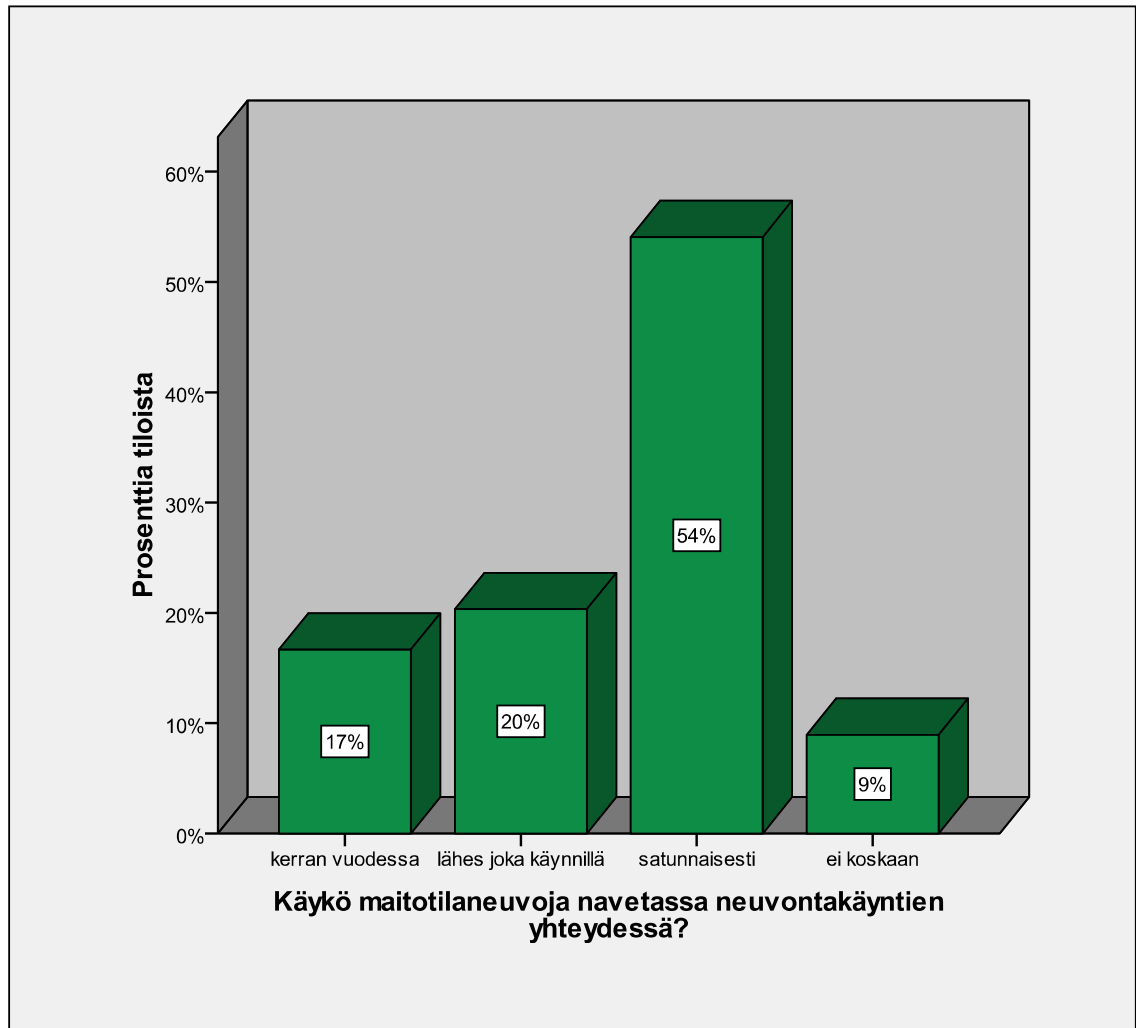
Kuvio 4. Vastanneiden tilojen navettatyyppi.

Suurimmalla osalla vastanneista (170 tilalla) oli parsinavetta (kuvio 4). Vaikka tänä päivänä suurin osa uusista navetoista on pihattoja, uusia parsinavetoitakin tehdään vielä. Vaikka teknologia kehittyy, ei robotteja vielä kuitenkaan paljon ole suhteutettuna kaikkiin tiloihin. Combinavetoita ei monia ole ja niissäkin on erilaisia ratkaisuja lehmien makuualueeksi, ovatko lehmät kytketty vai vapaina, ja miten lypsy on kussakin ratkaistu. Karusellinavetoita oli kaksi ja toinen näistä tiloista vastasi kyselyyn.

Kuvio 5. Vastaajien halukkuus tuotostietojen virallisuuteen.

Yllättävän paljon (28 %) oli vastaajissa niitä, jotka eivät pitäneet tarpeellisena tuotostietojensa virallisuutta (kuvio 5). Tämä määrä suhteutettuna kaikkiin tuotosseurannassa mukana oleviin tiloihin tarkoittaa 250:tä tuottajaa. Omassa työssäkin huomaa, ettei tuotostietojen virallisuus ole kaikille tuottajille tärkeää, vaikka he haluavat kuulua tuotosseurantaan. Jos tila eroaa tuotosseurannasta, kaikesta on huolehdittava itse. Maitomääriä ei saa mistään tietää lehmäkohtaisesti, mikä on kumminkin oleellinen asia, jotta ruokinta olisi kohdallaan ja tuotoksen mukainen. Nykypäivän ilmoitusvelvollisuus syntymistä ja poistoista ja eläinrekisterin ajantasaisuus pitävät monet tuottajat tilan loppumiseen asti mukana tuotosseurannassa, koska pahimmillaan virheet ja puutteet voivat vaikuttaa tarkastuksissa tukien menettämiseen osin tai kokonaan.

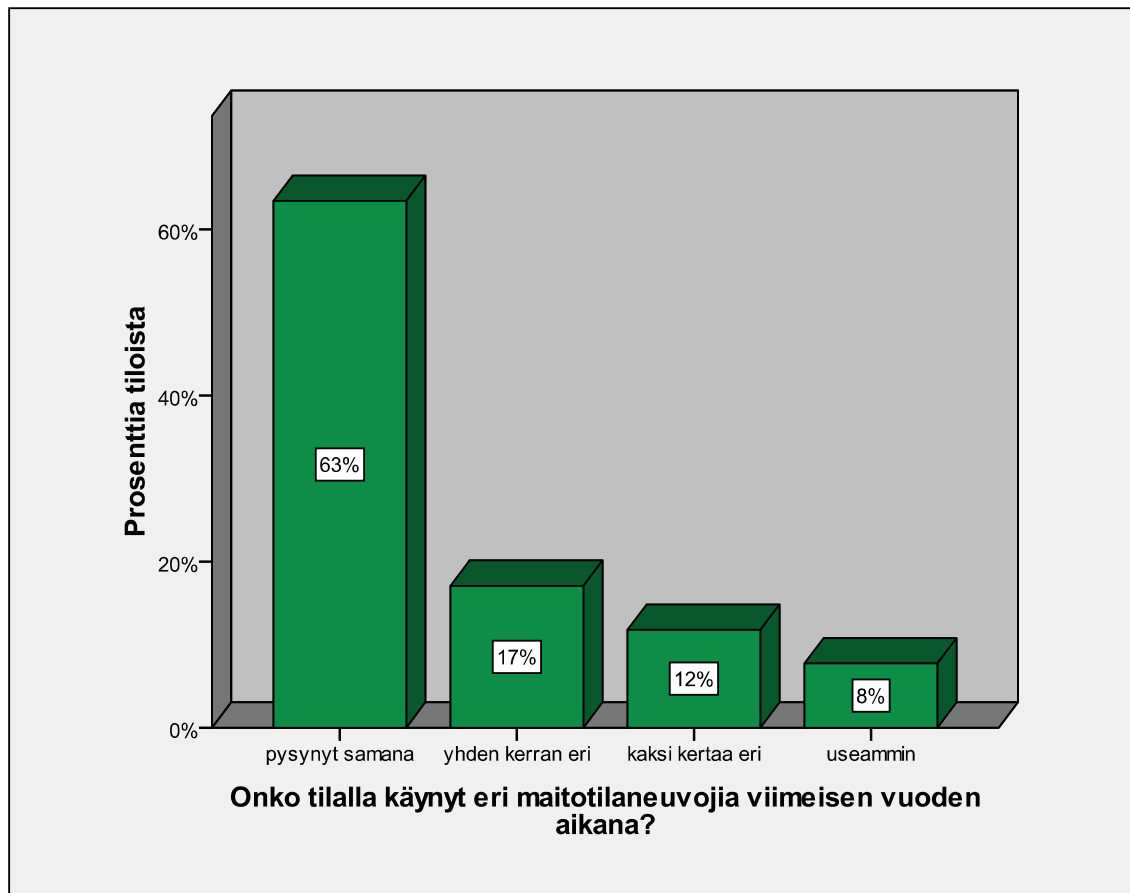

Kuvio 6. Käykö maitotilaneuvoja navetassa neuvontakäyntien yhteydessä?

Suurin osa (54 %) vastasi maitotilaneuvojan käyvän navetassa vain satunnaisesti (kuvio 6). Huolestuttavaa oli *ei koskaan* -vastanneiden osuus, vaikka määrä ei ollut kovin suuri. Mielestäni kuitenkin jokaisessa navetassa olisi hyvä käydä noin kerran vuodessa, vaikka siellä ei sitten mitään muuta tehtäisi. Maitotilaneuvoja käy tilalla lehmien pidon vuoksi, joten miksi kaikki eivät käy tiloilla navetassa? Muutaman tilan tiedän, jotka eivät halua päästää navettaansa muita kuin seminologin ja eläinlääkärin. Mutta ei se voi yksin tilasta johtua, kun 9 % vastanneista sanoo, ettei neuvoja käy koskaan navetassa.

Koska aina välillä joutuu pyytämään sijaisen käymään tilalla puolestaan, ei silloin välttämättä tule käytyä navetassa. Myös monet tilat haluaisivat esittää navetan

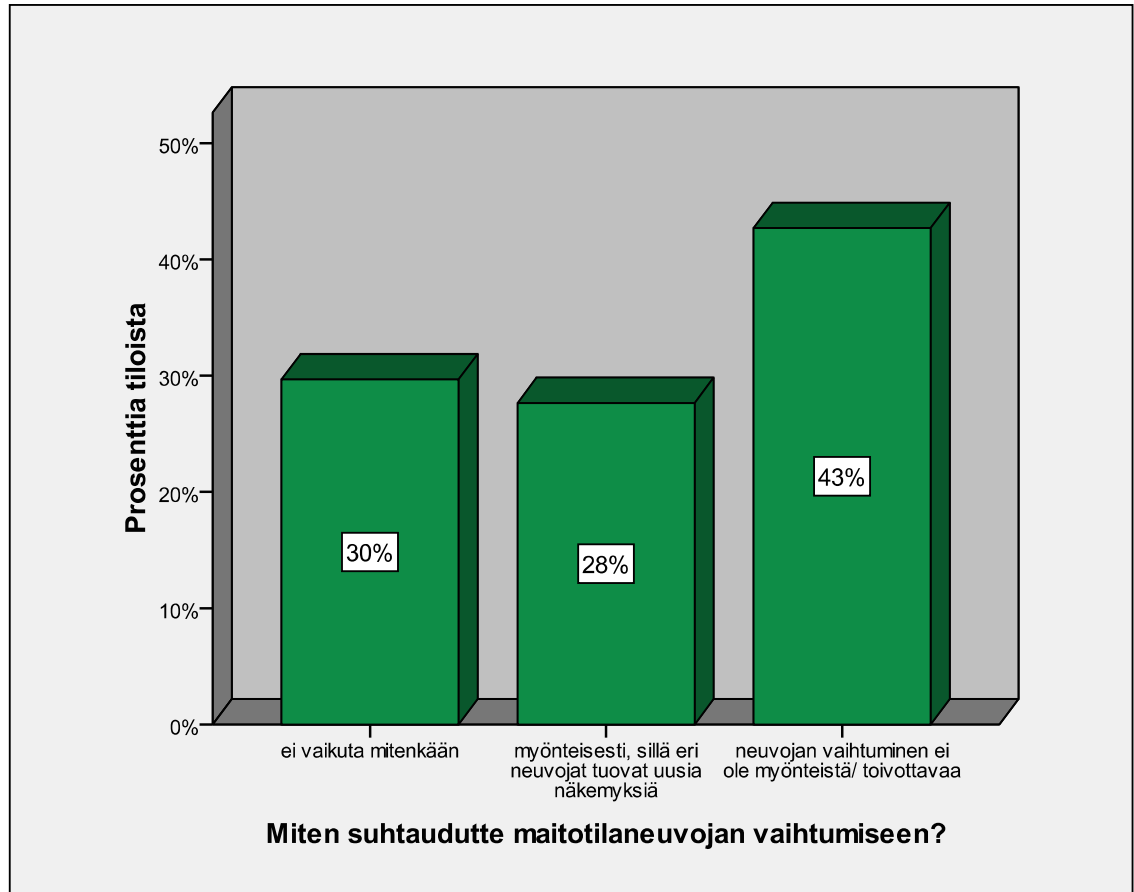
hyvin puhdistettuna, jos joku sinne navettaan on menossa. Sehän ei taas auta, jos jotain ongelmia esiintyy, koska olosuhteilla on suuri vaikutus eläinten hyvinvointiin. Jos joka lehmä ja paikka on siivottu viimeisen päälle, voi jäädä huomaamatta jokin olosuhdeongelma, kun olosuhteet eivät aina ole samanlaiset. Myös neuvojen vaihtuminen (kuvio 7) on osalle tiloista harmillista, koska navettakäynti voi joillakin tiloilla vaatia luottamuksellisen suhteen.

Kuvio 7. Maitotilaneuvojan vaihtuminen viimeisen vuoden aikana.

Reilusti yli puolella (63 %) oli sama neuvoja käynyt viimeisen vuoden ajan. Vapaa sana -osioon oli muutama kiperä kommentti tullut, kun joka käynnillä vuoden aikana oli ollut eri neuvoja. Kuviossa 8 on kumminkin suurin osa vastaajista sitä mieltä, että neuvojan vaihtuminen ei vaikuta mitenkään tai että se on jopa hyvä asia. Toisaalta kummastutti, että moneen kohtaan kyselyssä oli ilmaistu tyytymättömyys palveluihin, mutta sitten kumminkaan ei toivottu neuvojan vaihtumista. Ovatko tilat liian tottuneita huonoihinkin rutiineihin, kun ei uskalleta

toivoa neuvojan vaihtumista? Pelätäänkö, että uuden neuvojan myötä paljastuu tilasta jotain, mitä ei haluta paljastaa?

Kuvio 8. Suhtautuminen maitotilaneuvojan vaihtumiseen.

Viime kesänä ollessani harjoittelijana kävin tietenkin aluksi pelkästään aina uusilla tiloilla. Pysin heti alusta lähtien käymään myös mahdollisuuksien mukaan mahdollisimman monessa navetassa. Kyllä monella tilalla huomasi, ettei neuvoja välttämättä ollut vaihtunut pitkään aikaan, jos kysyin jotain ”liian tuttua”. Monetkin vastasivat, että laita niin kuin on ennenkin laitettu, mutta jos sitä ei oltu laitettu ylös johonkin, ei asiaa voi tietää. Monestikaan ei jotain tietoa ole missään ylhäällä, koska tuttu neuvoja tietää tilan rutiinit.

3.1.2 Tuotosseurannan kysymykset

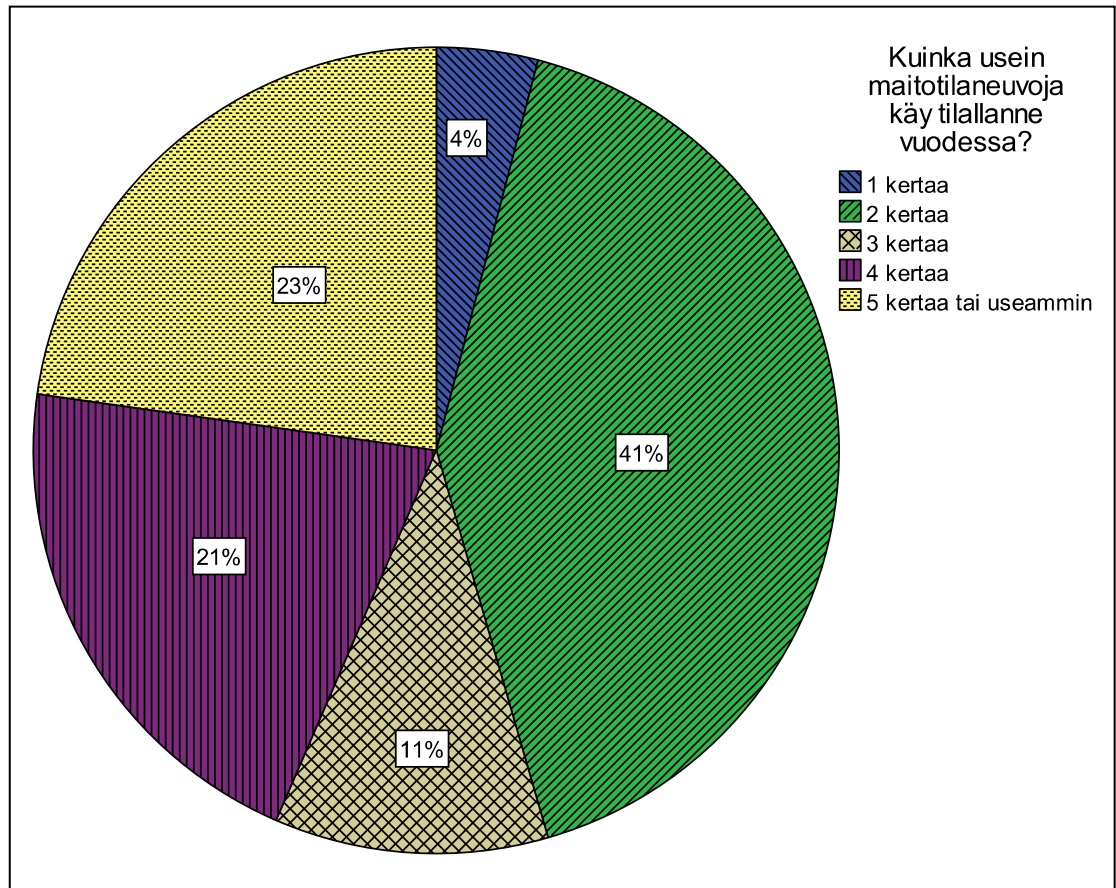
Suurimmalle osalle tiloista neuvoja tulostaa erilaisia huomio- ja tuotoslistoja käynnin yhteydessä ja analysoi tuotantotuloksia erilaisten raporttien perusteella (taulukko 1). Vastanneista vain 66 väittää, että neuvoja lähettää koelypsyt heidän puolestaan. Kun sitä vertaa kuvioon 11, jossa on atk-ohjelmien käyttäjävastaukset, heitä pitäisi olla enemmän. Tätä kysymystä kaikki eivät selvästikään ole ymmärtäneet joltakin osalta. Vastausvaihtoehtojen muotoilu ja asettaminen olisivat voineet olla joissakin kohdin erilaisia ja enemmän selittävä; silloin ehkä useammat olisivat vastanneet oikein.

Taulukko 1. Tuotosseurannan palvelujen käyttö.

Mitä tuotosseurantaan liittyviä palveluja käytätte?		Vastaukset	
		Kpl	%
Maitotilaneuvoja	analysoi tuotantotuloksia	120	16
	avustaa virheiden korjauksessa	80	10,7
	tekee maidon laadun neuvontaa	28	3,7
	lähettää koelypsyt	66	8,8
	täyttää navettakirjaa	106	14,2
	ottaa maitonäytteitä	5	0,7
	tulostaa erilaisia huomio- ja tuotoslistoja neuvontakäynnillä	157	21
	kiinnittää korvamerkkejä	15	2
	ilmoittaa syntymiä, poisto- ja ym. rekisteriin	33	4,4
	kirjaa rekisteriin siemen- nys-, terveys- ja sorkka- hoitojen tiedot	29	3,9
	Teemme itse kaiken tuotosseurantaan liittyvän työn	109	14,6
Yhteensä		748	100

Vastanneista suurin osa oli omatoimisia tiloja (kuvio 9). Omatoimisiin tiloihin kuuluvat yhden ja kahden käyntikerran tilat. Seuraavaksi aktiivisimpia vastaajia olivat neljän ja viiden käyntikerran tilat.

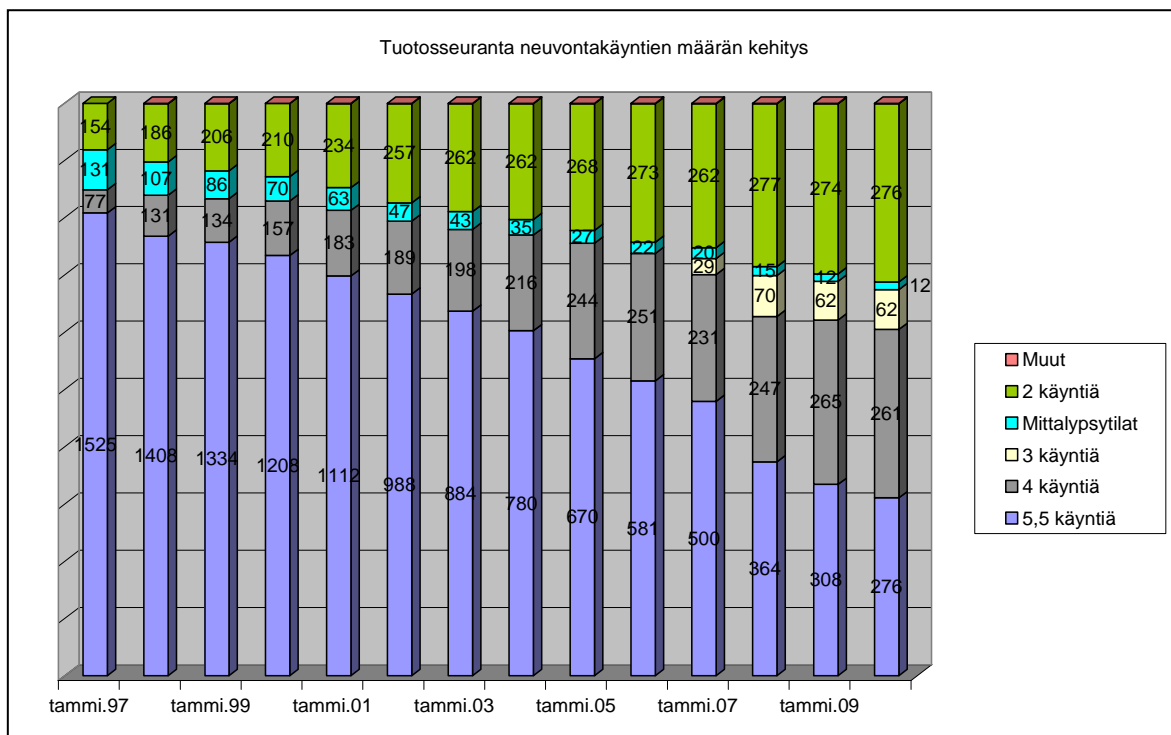

Kuvio 9. Maitotilaneuvonnan käyntien määrä vuodessa.

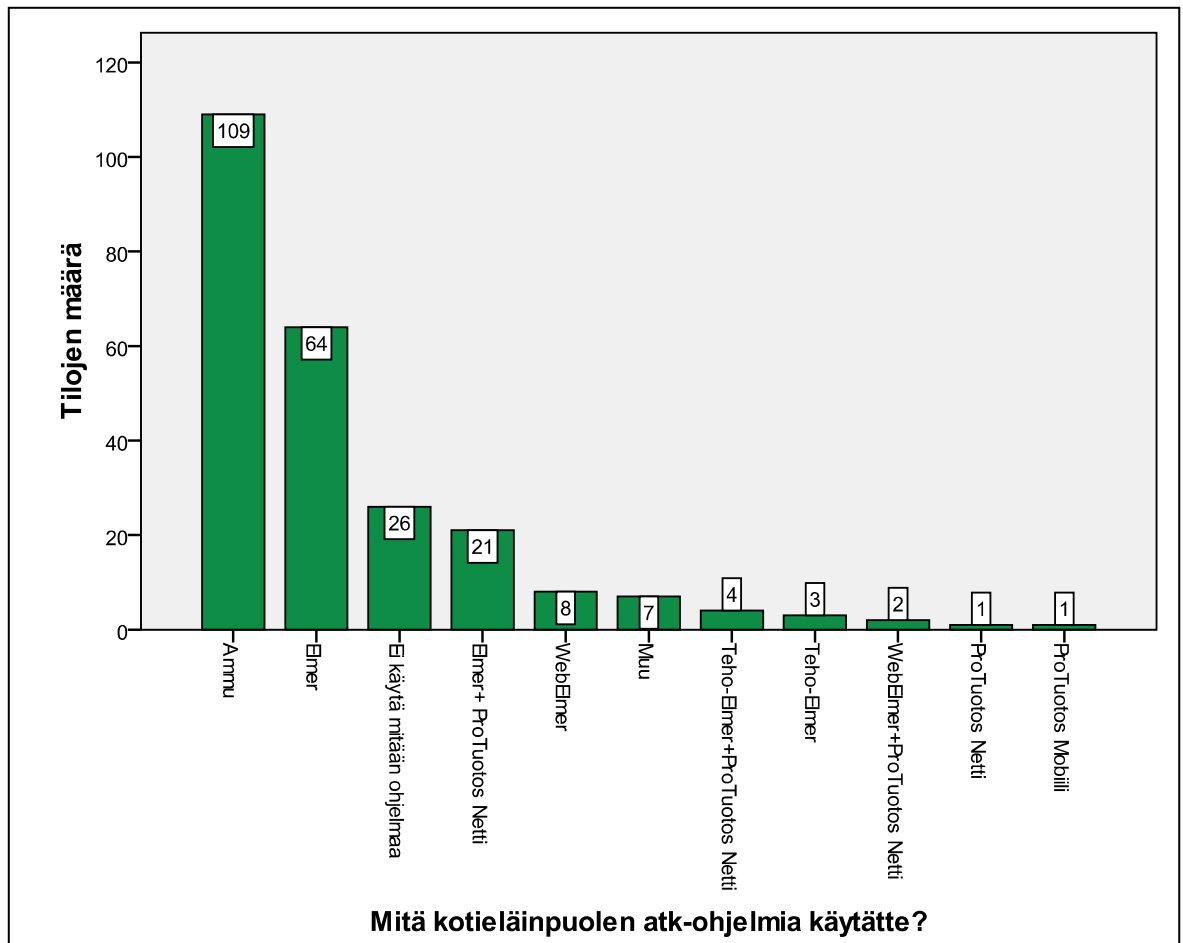
Kyselyssä korostuivat omatoimisten tilojen vastausmäärä. Jos otetaan huomioon kaikki tuotosseurannassa mukana olevat tilat, viiden, neljän ja kahden käyntikerran tiloja on lähes yhtä paljon (kuvio 10). Siinäkin on tapahtunut suuri muutos reilun kymmenen vuoden aikana. 90-luvun lopussa on ollut hyvin yleistä, että neuvoja on käynyt tilalla viisi kertaa tai enemmän. Silloin omatoimisia tiloja on ollut vastaavasti paljon vähemmän kuin nykyään.

Mittalypsytilojen määrä on laskenut 131:stä 12:een. Näillä tiloilla neuvoja käy ottamassa maitonäytteet tai suorittaa mittalypsyn tai molemmat. Minulla ei ole

omassa piirissäni yhtään tällaista tilaa, joten lypsylle osallistuminen tulee kyseen vain, jos tila niin erikseen haluaa.

Kuvio 10. Tuotosseurantakäyntien määrän kehitys 1997 - 2009 (Putula 2009).

Kuvio 11. Kotieläinpuolen tietokoneohjelmien käyttö vastaajilla.

Omatoimisten tilojen korkeasta vastausprosentista johtuen oli odotettua, että Ammu-ohjelma oli usealla vastaajalla (109 kpl) (kuvio 11). Se on sama ohjelma, jolla myös neuvojat tekevät koelypsyjen lähetyksen, ilmoitukset ja tulostavat raportit. Koelypsyjen lähettämisen voi tehdä myös ProTuotos Netin kautta, joten sitä käytetään yhdessä Elmerin tai Teho-Elmerin kanssa paljon.

Koska ilmoitusmahdollisuuksia on niin paljon, myös vastausten kirjo oli suuri. Elmer-ohjelma on pelkistetympi Ammusta, jossa ei ole kaikki toiminnot käytettävissä. Tila voi tehdä perusilmoitukset sen avulla, joten se on sen vuoksi hyvin suosittu. Teho-Elmer on suppeampi versio Ammusta, mutta siinä on enempi toimintoja käytössä kuin pelkällä Elmerillä. WebElmer on internet-pohjainen versio Elmeristä. Yksi vastaajista käyttää ProTuotos Mobiilia, joka on kännykän kautta tehtävä koelypsyjen lähetystapa.

Taulukko 2. Vastaajien verkkopalveluiden käyttö.

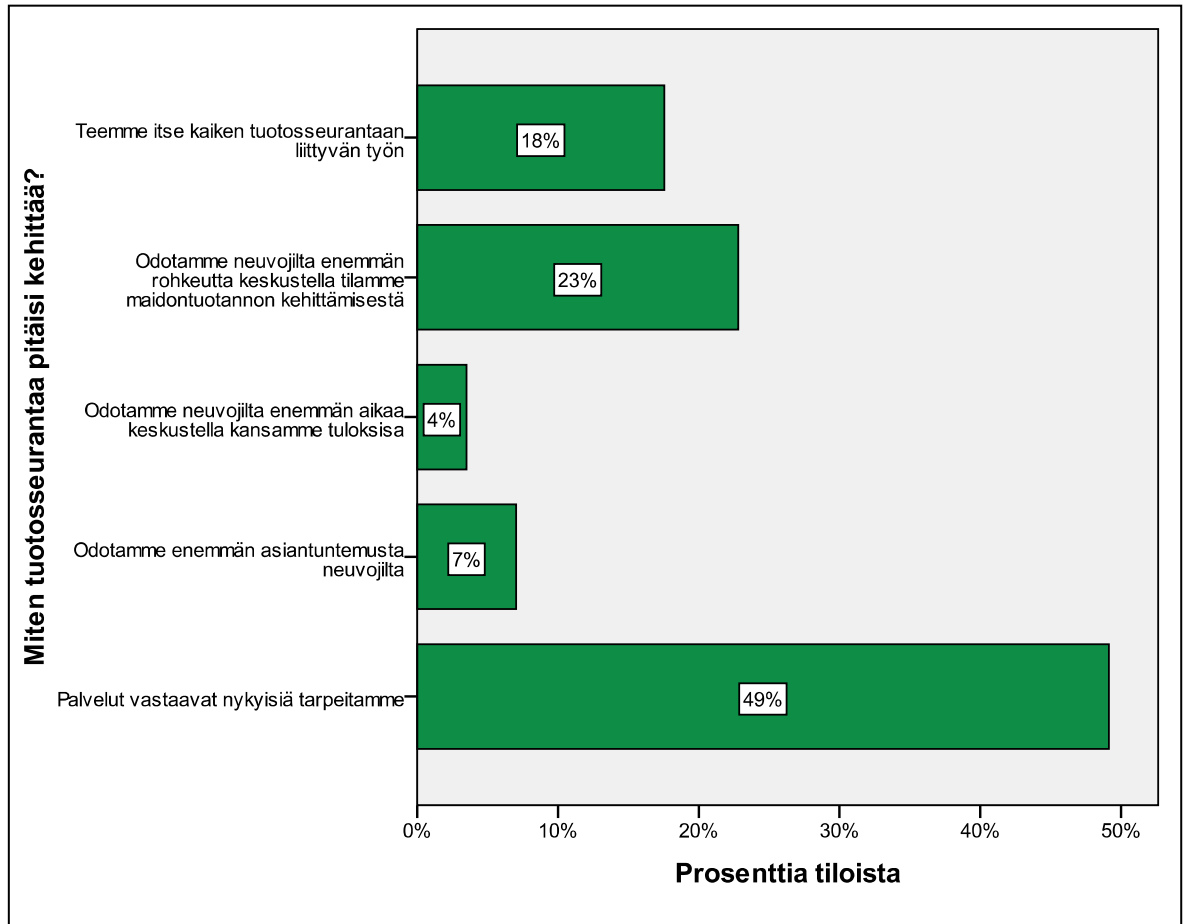
Verkkopalveluiden käyttö		Vastaukset	
		Määrä	%
Verkkopalvelut	Raportit (kausi ja vuosi)	92	24,9
	ProTuotos Netti	43	11,6
	Maitoisa	45	12,2
	Tonkka	13	3,5
	Maitomittarit	17	4,6
	Raporttitilaus (esim. ylim. tarrat)	9	2,4
	Rehukunto -hintaseuranta	45	12,2
	Karjakunto	23	6,2
	Tilakunto	46	12,4
	ProTerveys	19	5,1
	Rehulato	10	2,7
	Lehmäkunto	7	1,9
Yhteensä		369	100

Vastaajista 142 kpl (57,7 %) oli tutustunut tai käyttänyt verkkopalveluja (taulukko 2). Eniten käytetty tai tutuin oli Raportit-palvelu (taulukko 1), johon oli tutustunut 24,9 % vastaajista. Sen jälkeen ProTuotos Nettiin, Maitoisaan, Rehukuntoon ja Tilakuntoon oli tutustuttu jonkin verran. Heikoimmin oli kiinnostanut Lehmäkunto tai sitten vain ei oltu tietoisia siitä, mitä se sisältää. Se on apuväline kuntoluokitukseen, joka sinänsä on hyvinkin suosittu palvelu, joten luultavasti suurimmalla osalla nimi johti harhaan.

Suurin osa (65 %) vastaajista oli tyytyväisiä tuotosseurantaan (kuvio 12). Jotkin tilat kaipasivat enemmän rohkeutta neuvojalta keskustella ja sanoa, kuinka heidän tilan maidontuotantoa saataisiin kehitettyä entisestään. Melkein kolmekymmentä tilaa halusi neuvoille enemmän asiantuntemusta. Näillä tiloilla on voinut olla paljon sijaisia tai muuten neuvoja vaihtunut usein, jolloin tilasta on voinut tuntua, etteivät kaikki asiat tule tehtyä kunnolla.

Lähes puolet (49 %) laajentavista tiloista oli sitä mieltä, että palvelut vastaavat heidän tarpeitaan (kuvio 12). Laajentavista tiloista 23 % kaipaa lisää rohkeutta neuvo-

jalta keskustella tilan maidontuotannon kehittämisestä. Ennen kuin valmiit suunnitelmat on tehty uuden navetan tai laajennuksen suhteen, kaipaa tila asiantuntemusta monelta eri taholta, jotta jo siinä vaiheessa saataisiin karsittua huonoja vaihtoehtoja.

Kuvio 12. Tuotosseurannan kehittämiskohteet laajentavien tilojen mielestä.

3.1.3 Ruokinnan kysymykset

Ruokinnansuunnittelua tehdään 199 tilalle, mikä tarkoittaa reilua 80 % kaikista vastaajista (taulukko 3). Vähänlaisesti oli vastattu nuorkarjan ja vasikoiden ruokintasuunnittelun kohtaan, joten kaikille sitä ei säännöllisesti tehdä. Useinhan hiehoille varsinkin annetaan huonompia rehuja tai lehmien tähteet. Myös hiehojen väkirehumääriä vaihdellaan harvemmin, eikä aina silloin, kun rehu vaihtuu toiseen. Paljon tänä päivänä on vielä tiloja, jotka aloittavat lehmän kasvatuksen vasta, kun

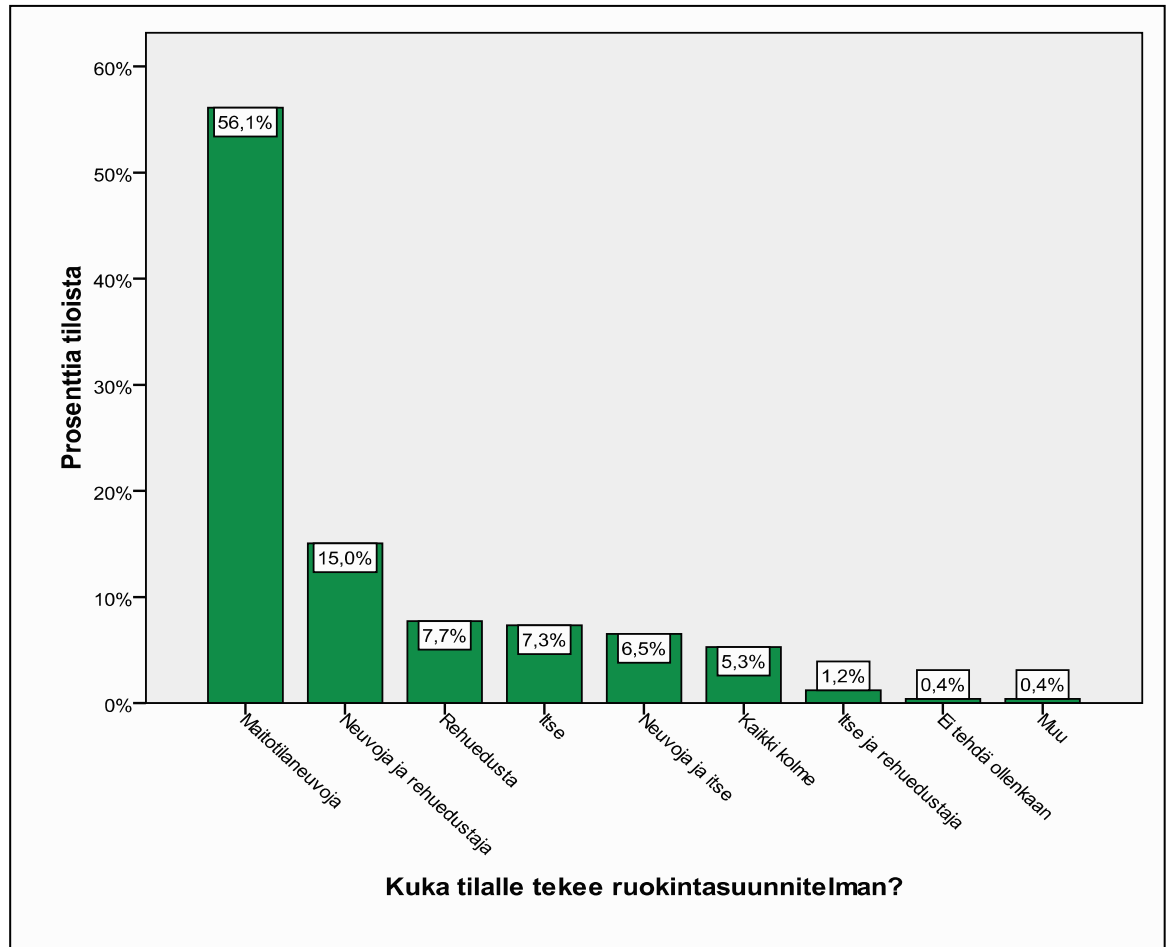
hieho poikii ensimmäisen kerran. Niistä ei välttämättä tule pitkäikäisiä, koska ne joutuvat kasvamaan varsinkin ensimmäisen tuotantokauden aikana niin valtavasti. Jos hyvin käy, ne tuottavat hyvin maitoa, mutta niitä ei saada tiineeksi.

Taulukko 3. Mitä ruokinnansuunnitteluun liittyviä palveluja käytätte?

Mitä ruokinnansuunnitteluun liittyviä palveluja käytätte?

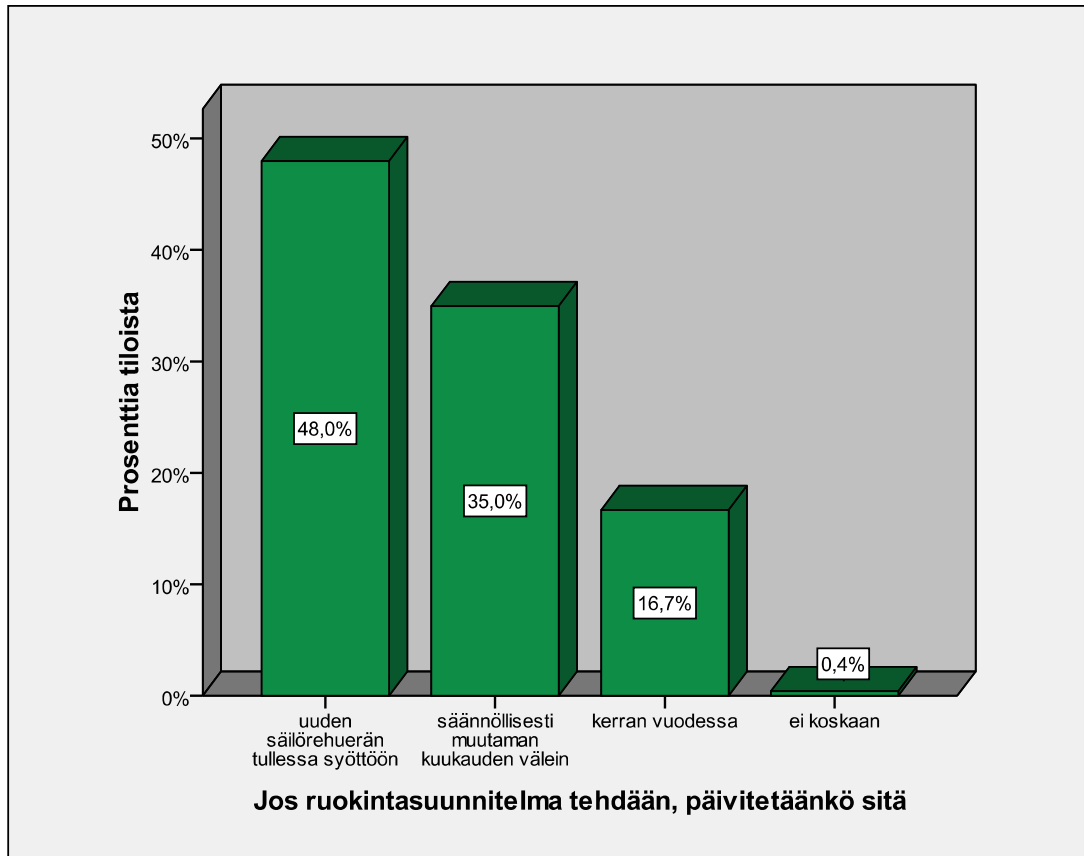
	Vastaukset	
	Kpl	%
Ostorehujen vertailua/valintaa	84	16,8
Rehumäärien budjetointia	25	5
Ruokinnansuunnittelua	199	39,8
Rehunjakolista	65	13
Seosrehusuunnittelua	30	6
Nuorkarjan ja vasikoiden ruokinnansuunnittelua	74	14,8
Luomuruokinnansuunnittelua	8	1,6
Ei käytetä ruokinnansuunnittelupalveluja	15	3
Yhteensä	500	100

Lähes 80 %:lla vastaajista (kuvio 13) maitotilaneuvoja on ainakin osaksi mukana ruokinnan suunnittelussa. Monesti navetakäynnin yhteydessä tulee puheeksi ruokinta ja sen onnistuminen, joko kokonaisuutena tai yksittäisen lehmän osalta. Rehuedustaja ei useinkaan käy suoraan tilalla ja vielä harvemmin hän käy navetassa sisällä katsomassa, miltä eläimet näyttävät. Onneksi niitä tiloja ei ole kovin paljon, joille ei tehdä lainkaan ruokintasuunnitelmaa. Toki aina ei tiedetä, noudatetaanko suunnitelmia.

Kuvio 13. Ruokintasuunnitelman tekijä tilalle.

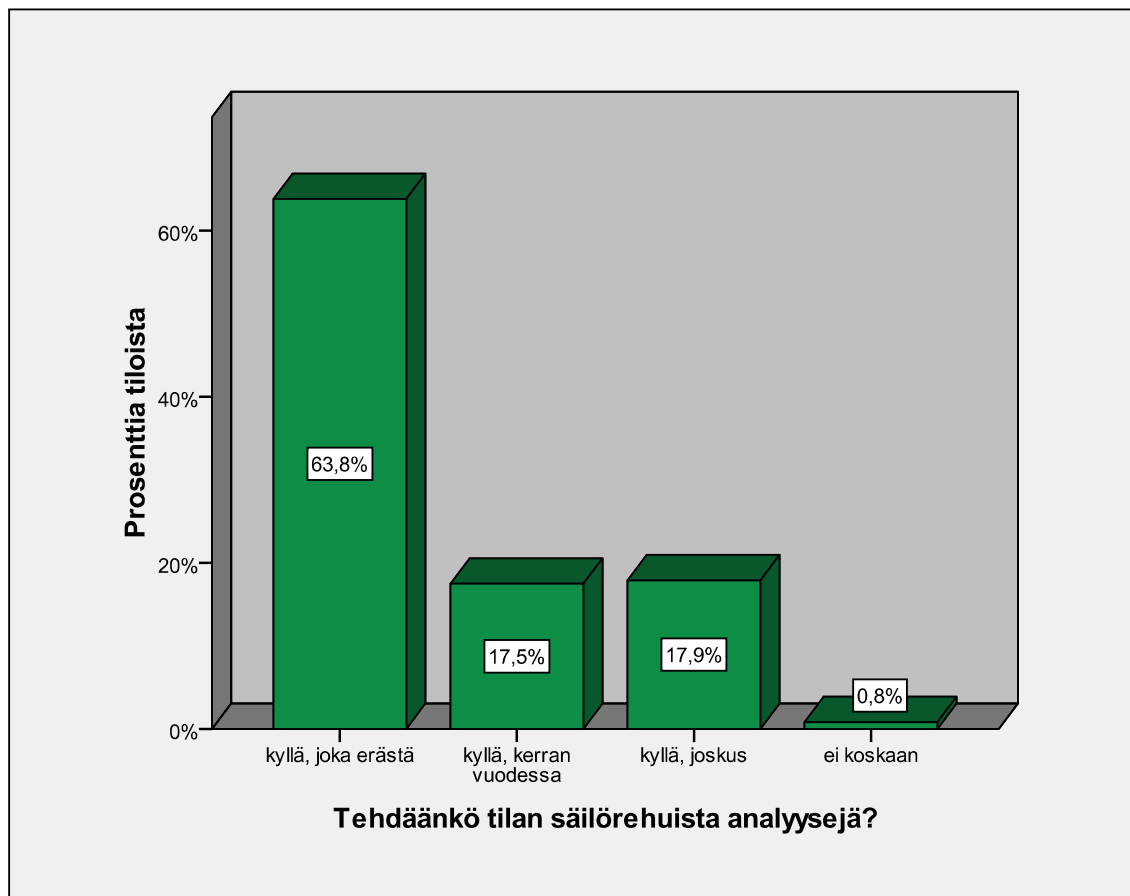
Monille tiloille, joille tehdään ruokintasuunnitelma, se myös päivitetään kuukausittain tai uuden säilörehuerän tullessa syöttöön (kuvio 14). Varsinkin isossa laakasiilossa tai aumassa rehua on voitu tehdä monena päivänä, joten sen laatu vaihtelee välillä suuresti siilon syötön edetessä. Sen vuoksi on hyvä ottaa samasta siilosta useita näytteitä. Se on erityisen tärkeää seosrehutilalla, koska reseptiä täytyy muuttaa säilörehun laadun vaihdellessa. Varsinkin kuiva-aineen vaihtelu eri osissa siiloa tai pyöröpaaleissa vaikuttaa paljon väkirehujen tai komponenttien suhteisiin.

Kuvio 14. Ruokintasuunnitelman päivitystiheys.

Kun ruokintasuunnitelma tehdään niin monelle tilalle, on hyvä, että se perustuu säilörehuanalyysiin (kuvio 15). Yli 80 %:lla vastanneista tiloista analyysi otettiin vähintään vuosittain ja reilu 60 prosenttia tiloista otti analyysin joka säilörehuerästä. Vaikka joskus tulee vastaan tila, joka ei koskaan ota analyysiä, ovat onneksi tällaiset tapaukset harventuneet. Näiden tilanomistajien perustelu on yleensä, että ”kaikki säilörehu on kuitenkin syötettävä”. Tokihan on niin, mutta sen takia säilörehu kannattaa analysoida, jotta väkirehut voidaan valita ja jotta niiden määrät ovat oikeita kullekin lehmälle. Huonon säilörehun kanssa tarvitaan enemmän väkirehuta täydennystä, kun taas hyvän säilörehun kanssa saadaan vähennettyä väkirehuja.

Kuvio 15. Tehdäänkö tilan säilörehuista analyysijä?

Vastaajista 131:lle oli tehty ainakin joskus Suppea-Matu -laskelma (taulukko 4). Se kuuluu jokaiselle tuotosseurantaan kuuluvalle tilalle automaattisesti, joten kovin monet sitä eivät ilmeisesti halua. Rehukirjanpito voi osittain liittyä myös Suppea-Matun tekemiseen, koska siihen myös kerätään rehumääriä ja -hintoja. Laaja-Matu oli tehty ainakin joskus 62 tilalle. Sen määrä on suhteessa Suppea-Matun määrään aika korkea, joten sitä on voitu tehdä aikaisempina vuosina enemmänkin. Minun omista tiloistani sitä ei tehdä kenellekään, joten siihenkin vaikuttaa varmasti tilojen lukumäärän yleinen väheneminen.

Kuntoluokitus ja/tai elopainojen mittaaminen oli tehty 85 tilalle, mikä on noin kolmasosa kaikista vastaajista (taulukko 4). Maidon pitoisuuksien ja urean seuranta oli tehty 99 tilalle, mikä on noin 40 prosenttia vastanneista. Vaikka tänä päivänä ei liikaa saisi tuijottaa urealukuihin uusien tutkimustulosten valossa, on se silti käypä mittari

ruokinnan onnistumisesta. Urean määrää tulisi katsoa vain tankkimaidosta, ei lehmäkohtaisesta analyysistä, koska siihen vaikuttaa niin monet eri asiat.

Taulukko 4. Mitä ruokinnan seurantaan / talouteen liittyviä palveluja vastanneet ovat käyttäneet?

Ruokinnan seurantaan / talouteen liittyvät palvelut

	Vastaukset	
	Kpl	%
Rehukirjanpito	49	10,9
Rehukustannusten laskentaa (Suppea-Matu)	131	29,1
Kuntoluokitus ja/tai elopainojen mitta	85	18,9
Urean tai maidon pitoisuuksien seuranta	99	22
Maidon tuotantokustannuslaskelma (Laaja-Matu)	62	13,8
Emme ole käyttäneet mitään seurantaan/talouteen liittyvää palvelua	24	5,3
Yhteensä	450	100

3.1.4 Terveystietopalveluiden kysymykset

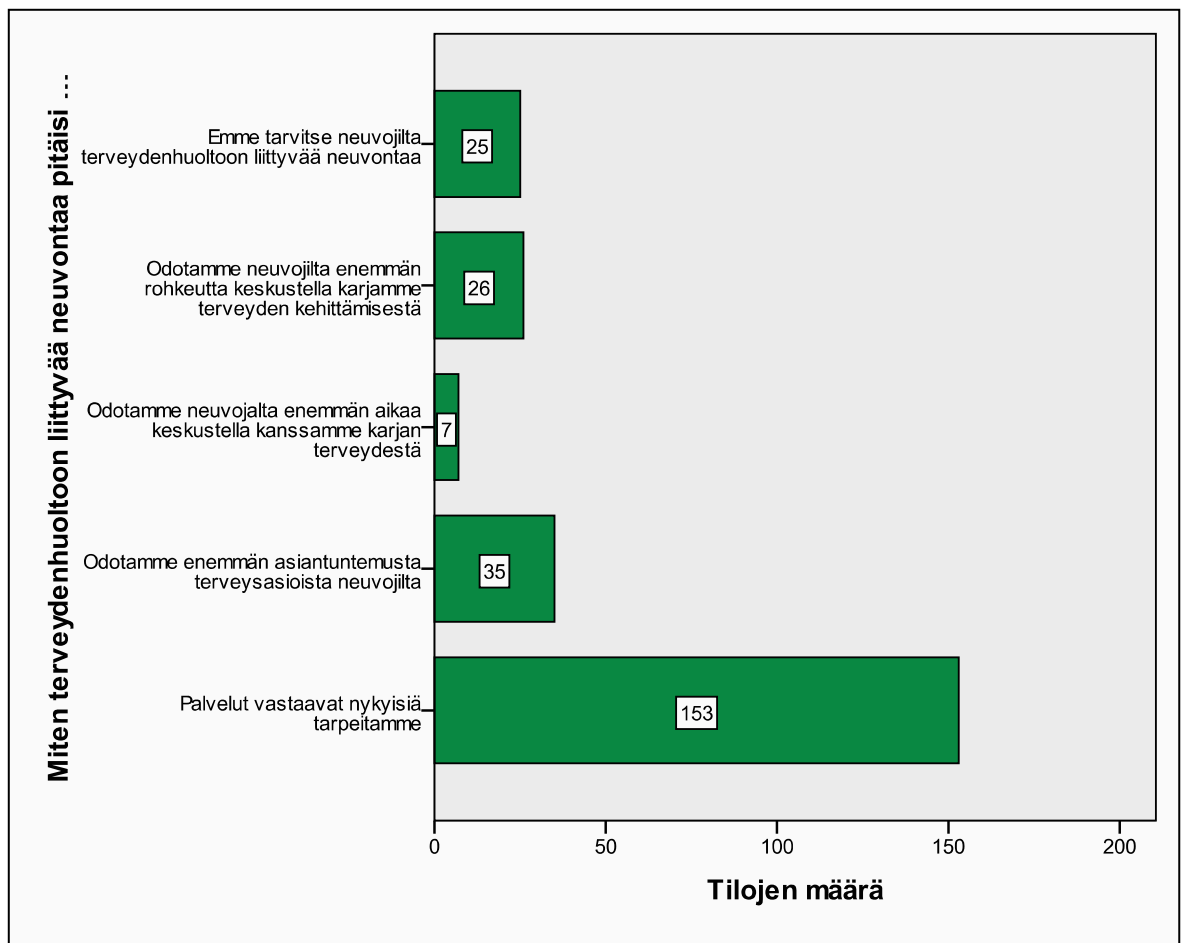
Vuoden 2010 alusta astuu voimaan myös nautojen ketjuinformaatiovaatimus, joka tällä hetkellä on varmasti lisännyt eläinlääkärin tekemiä terveystietokäyntejä ja Nasevaan kuuluvien tilojen määrää (taulukko 5). Kyselyn ajankohta oli kevät 2009, joten siksi ei taulukon vastauksissa näy vielä loppuvuoden sumaa. Suurin osa tiloista tulee liittymään Nasevaan, koska se on kätevin ja helpoin tapa lähettää hoitotiedot teurastamolle. Nasevan ulkopuolelle jäävät tilat, joilla ei ole internet-yhteyttä tai jotka eivät osaa tai halua käyttää tietokonetta.

Hyvinvointitukea hakeneita oli vastanneissa runsaasti. Onkohan omatoimisten tilojen suuri määrä sen selittäjä? Monesti heillä oli jo vaatimukset kunnossa, joten ei tarvinnut muuta kuin hakea tukea. Sorkkahoitajaa oli käytetty vastaajien keskuudessa hyvin, yli 60 prosentille vastanneista tiloista. Muutamat olivat kritisoinneet

asiaa, että eihän se ole ProAgrian tarjoama palvelu. Se kuuluu kumminkin oleellisiin terveydenhuollon palveluihin ja siksi se otettiin mukaan kyselyyn. Myös hedelmällisyysneuvonta nimikkeenä on seminologiien ja eläinlääkärien tarjoama palvelu, mutta monet asiat ruokinnasta muihin olosuhteisiin vaikuttavat hedelmällisyyteen, joten sekin otettiin kyselyyn mukaan.

Taulukko 5. Vastaajien käyttämät terveydenhuoltoon liittyvät palvelut.

Mitä terveydenhuoltoon liittyviä palveluja käytätte / olette käyttäneet?		
	Vastaukset	
	Kpl	%
Eläinlääkäri tekee tilalle terveydenhuoltosuunnitelman	162	21
Kuulumme Nasevaan	133	17,3
Olemme hakeneet Eläinten hyvinvointitukea	116	15,1
Neuvoja tekee tilalle Terveydenhuoltoa tukevan tilakäynnin	66	8,6
Utareterveyden kartoitus	28	3,6
Karjakunto	39	5,1
Hedelmällisyysneuvonta	44	5,7
Sorkkahoito	160	20,8
Emme käytä terveydenhuoltoon liittyviä palveluja	22	2,9
Yhteensä	770	100

Kuvio 16. Terveydenhuoltoon liittyvän neuvonnan kehittämistarpeet.

Reilu 60 prosenttia tiloista oli tyytyväisiä terveydenhuoltoon liittyvään neuvontaan (kuvio 16). Tiloista 35 ilmoitti olevansa tyytymätön neuvojan asiantuntemukseen. Vaikka edelleen kaikki neuvojat tekevät tietyn tasoista terveydenhuoltoneuvontaa, on maakunnallisessa tiimissä yksi henkilö, joka on ottanut eläinten terveydenhuollon asiat omaksi erikoistumisalakseen. Sitä kautta varmasti monet tilat saavat kaipaamansa asiantuntemusta.

Tiloista 33 halusi lisää rohkeutta ja aikaa terveysasioista keskustelemiseen (kuvio 16). Neuvojilla on kokemusta monenlaisista navetoista, joten sitä kautta jo tulee monia mielenkiintoisia keskusteluja tilojen kanssa, kun he haluavat vertailupohjaa ajatuksillensa. Jotkut kysyvät navettakäynnin yhteydessä, että miten muut tilat ovat ratkaisseet jonkin ongelman, tai onko jollakin hyvää konstia jonkin asian parantamiseen.

3.1.5 Rehuntuotannon ja tukien kysymykset

Taulukko 6. Mitä rehuntuotannon / peltoviljelyn neuvontapalveluja käytätte?

Mitä rehuntuotannon / peltoviljelyn neuvontapalveluja käytätte?

	Vastaukset	
	Kpl	%
Neuvoja tekee viljely- ja lannoitus suunnitelman (Wisu)	97	38,3
Luomuviljelysuunnitelma	8	3,2
Hyvän säilörehun tekemiseen liittyvä neuvonta	21	8,3
Rehuntuotannon onnistumisen seuranta	17	6,7
Kasvinviljelyn tuotantokustannusten laskenta (Talous-Wisu)	10	4
Kasvukauden aikainen konsultointi	4	1,6
Rehuntuotannon koneisiin liittyvä neuvonta	4	1,6
Emme tarvitse kyseisiä neuvontapalveluja	92	36,4
Yhteensä	253	100

Vain 227 tilaa vastasi kysymykseen 18 (taulukko 6) (liite 2). Sen vuoksi vastausmäärät ovat jääneet aika pieniksi. Sitten ei voi tietää, kuuluisivatko vastaamatta jättäneet kohtaan *emme tarvitse kyseisiä neuvontapalveluja* vai onko heille tehty joku palvelu, mutta eivät ole jaksaneet vastata joka kohtaan kyselyssä.

Lähes puolelle tiloista tehtiin viljely- ja lannoitus suunnitelma, luomusuunnitelma tehtiin 8 tilalle. Selvästi heikommin oli käytetty muita palveluja. Monelle tilalle voi olla suuri kynnys päästää ulkopuolinen katsomaan, kuinka hän tekee rehun, ja onko se taloudellista. Naapurikateus on kiivasta joillakin tiloilla ja siksi on voitu päätyä ostamaan liian isot koneet suhteessa pinta-alaan ja tarpeeseen.

Monet tilat tekevät itse viljelysuunnitelmansa, koska ohjelmia on tarjolla monilta valmistajilta ja niiden käyttökoulutuksia järjestetään aina silloin tällöin. Myös ulko-

puoliset toimijat tekevät paikkakunnasta riippuen paljonkin viljelysuunnitelmia. Toki niitäkin vielä on, jotka käsin laskevat ravinteiden saannin ja tarpeen.

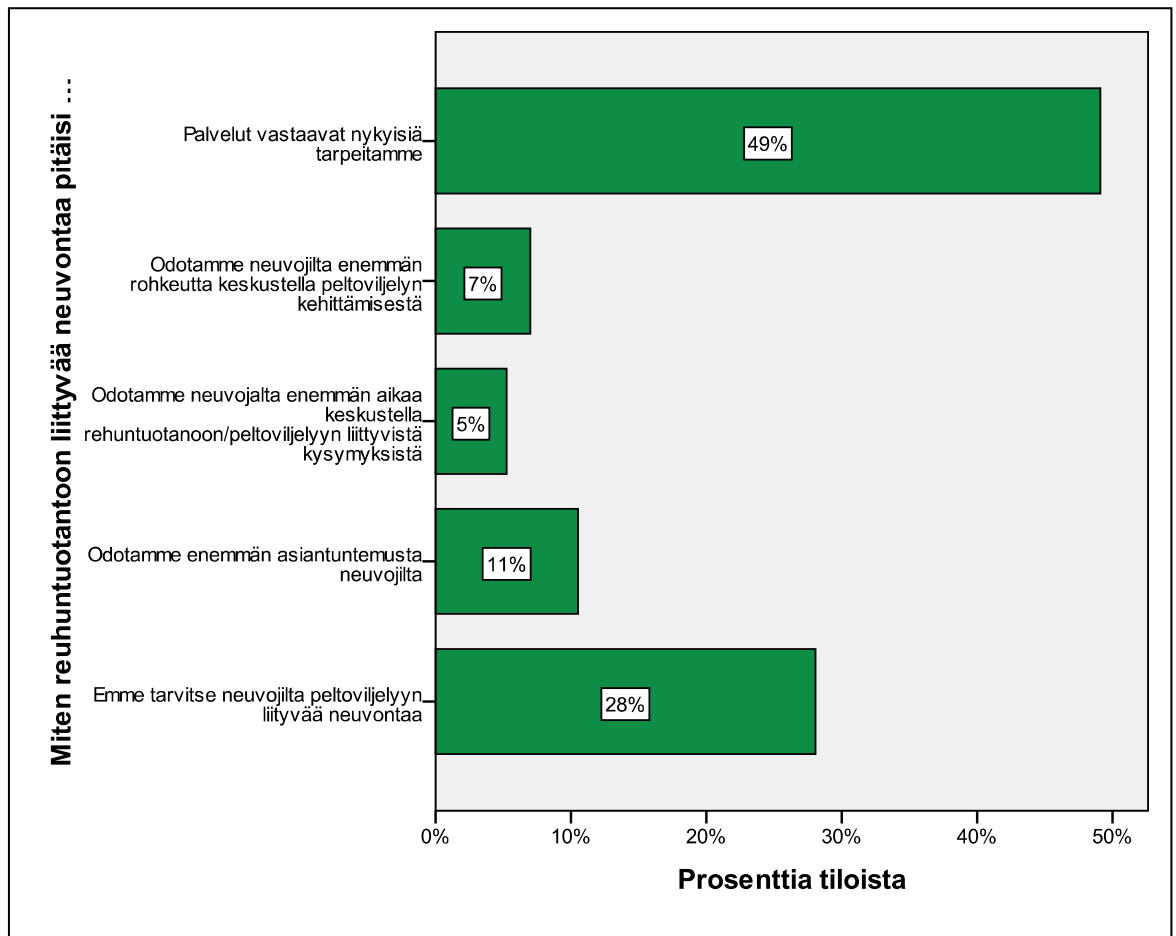
Taulukko 7. EU-tukiin liittyvien palveluiden käyttö.

Mitä EU-tukiin liittyviä neuvontapalveluja käytätte?		
	Vastaukset	
	Kpl	%
Neuvoja täyttää EU-kaavakkeet	80	26,1
Neuvoja auttaa viljelymuistiinpanojen tekemisessä	16	5,2
Tilatuen täydentävien ehtojen neuvontaa	27	8,8
EU-tarkastukseen liittyvä papereiden ajantasaistaminen	30	9,8
Sonnipalkkiohakemuksen täyttäminen	11	3,6
Luomupapereiden täyttäminen	2	0,7
Hyvinvointitukeen liittyvä neuvonta	43	14
Emme tarvitse EU-tukiin liittyvää neuvontaa	98	31,9
Yhteensä	307	100

Lähes yhtä heikko vastausprosentti tuli kysymykseen 20 kuin 18 (taulukko 7) (liite 2), vain 226 tilaa vastasi kysymykseen. EU-kaavakkeiden täyttöä ei vastausten mukaan tehtäisi kuin 80 tilalle (35 % vastaajista). Mielestäni niitä tehdään enemmän, koska huhtikuu on kaikkein kiireisin kuukausi. Jotkut neuvojat joutuvat tekemään paljon ylitöitä ja viikonloppuisinkin täyttävät papereita, jotta kaikille halukkaille saadaan haettua tuet. Niitäkin on paljon, jotka itse täyttävät lomakkeet, mutta haluavat neuvojan tarkastavan ne ennen palautusta.

EU-tukiin liittyvät muut palvelut eivät ole kiinnostaneet kovin monia tiloja. Hyvinvointitukea on voinut hakea kahtena vuotena. Tuen osalta on tullut paljon kyselyjä ja tarkennuspyyntöjä, koska Maaseutuvirastokin joutui hiomaan monia kohtia tuen vaatimuksissa, joten epäselvyyksiä oli paljon ennen tukihakua. Sonnipalkkiohake-

musten täyttäminen muuttuu kerran vuodessa tehtäväksi vuonna 2010, joten niiden täyttö tulee varmasti lisääntymään.

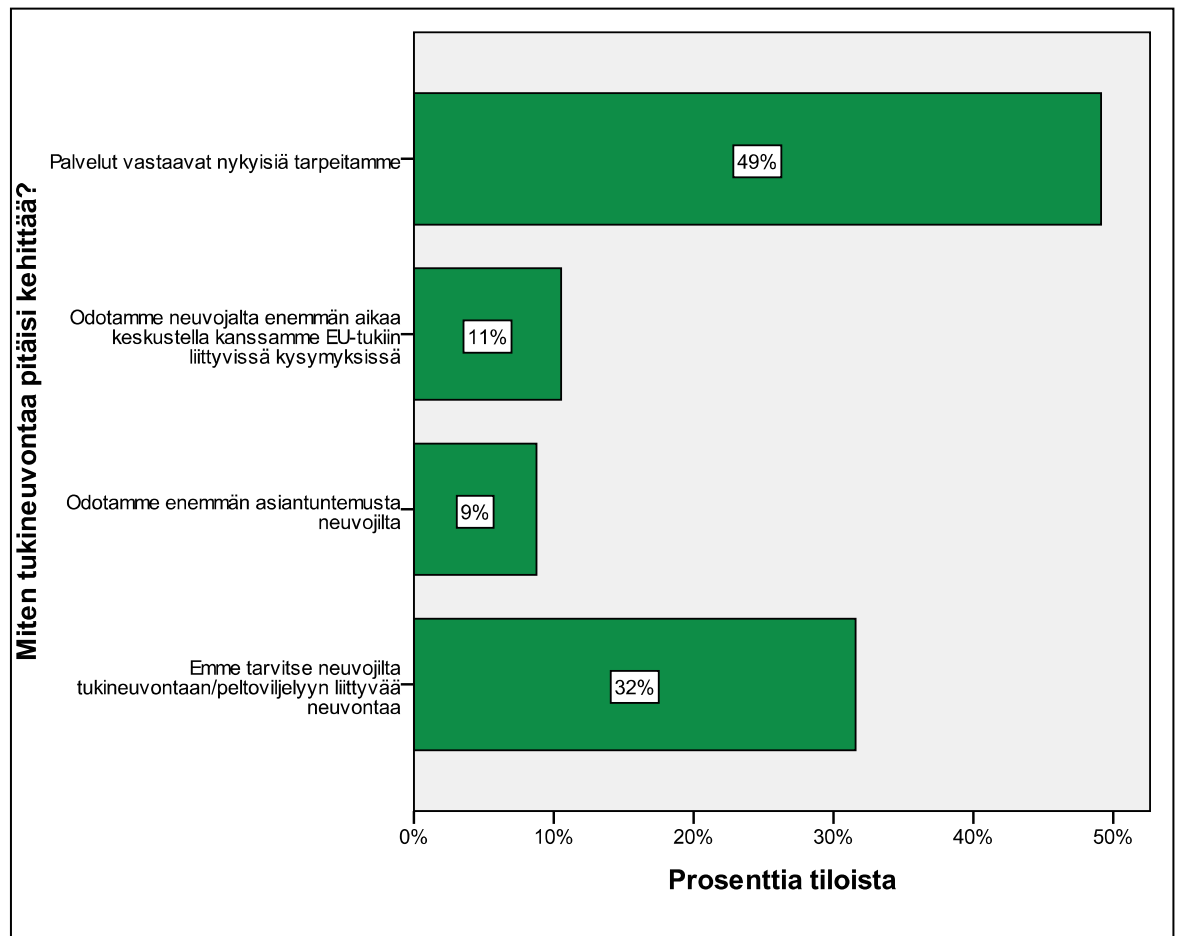

Kuvio 17. Laajentavien tilojen kehittämistarpeet rehuntuotannon neuvontaan.

Tiloista 57 kpl ilmoitti kysymyksessä kolme (liite 2) laajentavansa tilaa viiden vuoden sisällä. Heistä melkein puolet (49 %) ilmoitti olevansa tyytyväisiä rehuntuotannon neuvontaan (kuvio17). Peltoviljelyyn liittyvää neuvontaa ei tarvitse 28 prosenttia tiloista. Tyytymättömiä ei ollut siis kovin paljon. Tällekin sektorille on tullut organisaatiouudistuksen myötä lisää ammattitaitoisia neuvoja ja erityisesti nurmi-vastaava palvelee koko ProAgria Etelä-Pohjanmaan alueella.

Koska monillakaan maitotilaneuvojilla ei ole välttämättä käytännön kokemusta rehuntuotannosta, voi se hankaloittaa neuvonnan antamista sen osalta. Yksi ihminen ei voi olla kaikkien osa-alueiden asiantuntija. On hyvä, että erikoistuminen on

tullut nyt niitä haluaville saataville, ja tilojen puolesta sen pitäisi parantaa palvelun laatua.

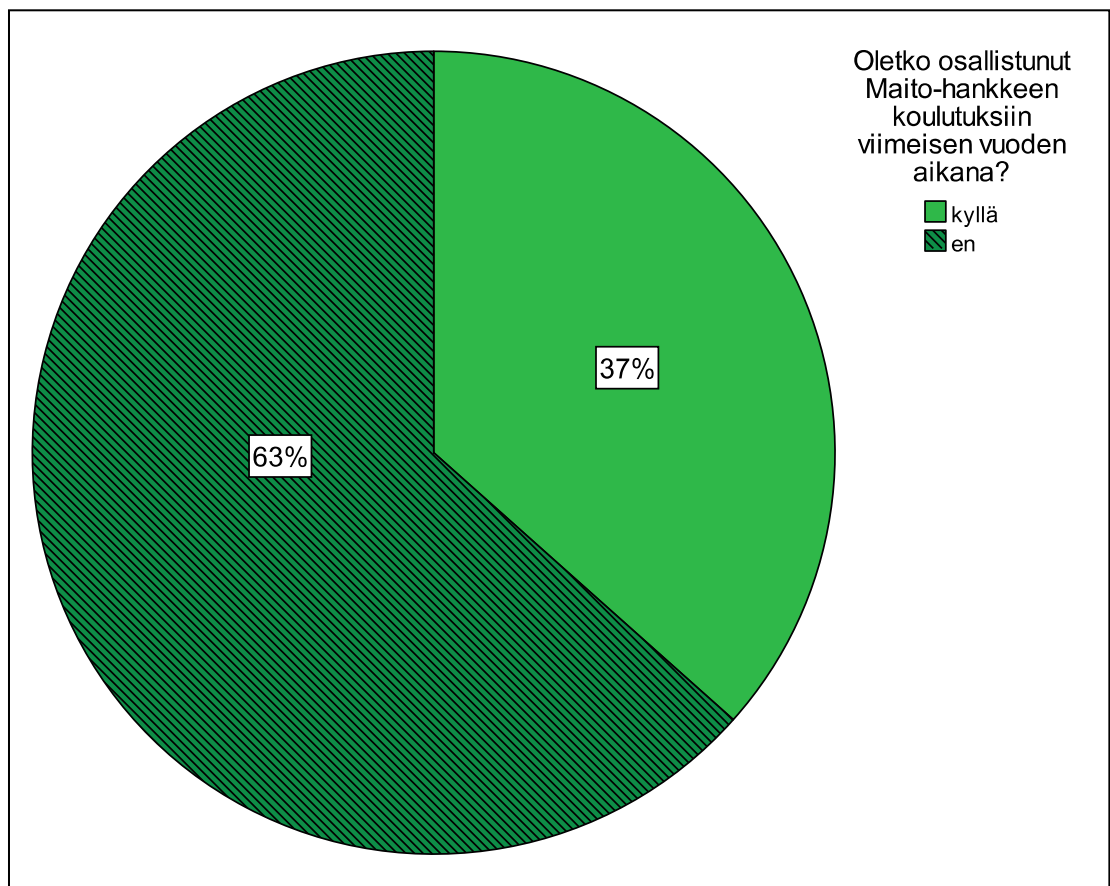
Kuvio 18. Laajentavien tilojen kehittämistarpeet tukineuvontaan.

Laajentavista tiloista vain 20 prosenttia oli tyytymättömiä tukineuvontaan (kuvio 18). Tukiviidakko on monelta osin monimutkainen ja muuttuu vuosittain. Sen vuoksi oma kouluttautuminen on todella tärkeää, jotta osaa hakea asiakkaalle kaikkia tilalle mahdollisia tukia. Aina ei vain voi tietää kaikkea, joten minun varsinkin piti turvautua monesti muihin neuvojiin, jotta pystyin jonkin kohdan lomakkeesta täyttämään oikein. Monissa tapauksissa ei riitä, että tiedät tämän vuoden tukihausta paljon, vaan sinun on tiedettävä myös aikaisemmilta vuosilta jonkin tuen osalta tietoja. Monet tuet haetaan esimerkiksi viideksi vuodeksi kerrallaan, jonka vaatimukset ovat voimassa sitten jokaisena viitenä vuotena. Vaatimukset saattavat vaihtua uudella sitoumuksen antajalla siinä välissä.

3.1.6 Maito-hankkeeseen liittyvät kysymykset

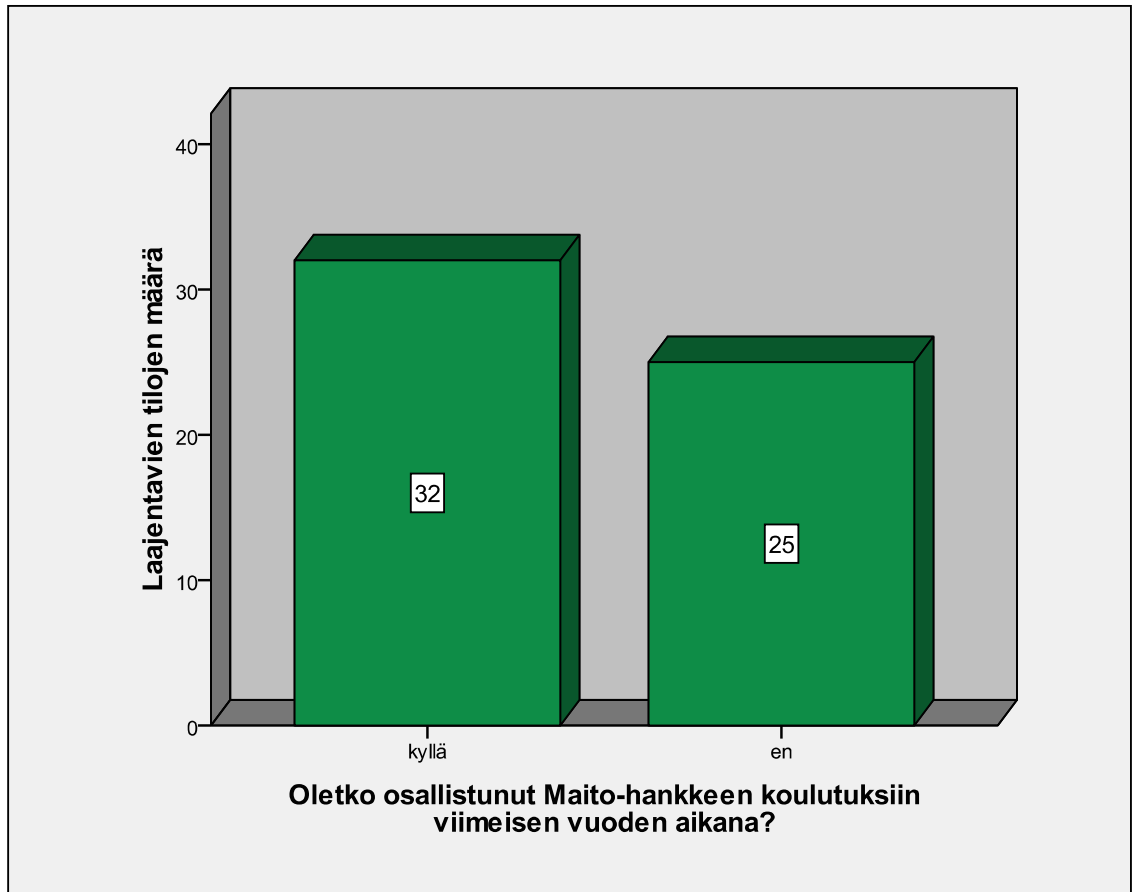
Maito-hankkeen koulutuksia on järjestetty syksystä 2008 lähtien. Kyselyn lähettämisen aikoihin olivat viimeiset koulutukset ennen kesätaukoa meneillään. Kyselyyn vastanneista ei kovin moni ollut osallistunut mihinkään koulutukseen (kuvio 19). Toki kaikki eivät välttämättä ole mieltäneet johonkin osallistumista hankekoulutukseksi tai ehkä tutustumiskäynti johonkin kohteeseen ei välttämättä tuonut mieleen Maito-hanketta. Sen vuoksi osallistumisinnokkuus koulutukseen voi näyttää niin pieneltä.

Kuvio 19. Maito-hankkeen osallistumisinnokkuus kyselyyn vastanneissa.

Laajentavien tilojen osalta reilu puolet oli osallistunut johonkin koulutukseen (kuvio 20). Heille siellä onkin ollut varmasti mielenkiintoisia, hyödyllisiä ja tarpeellisia koulutuksia, koska monet koulutukset ovat juuri heille suunnattuja. Nyt on laajentaville tiloille tarjolla useita tutustumiskäyntejä muiden tiloille, joilta voi saada paljon vink-

kejä oman tilan laajennukseen. Samassa tilanteessa olevien kanssa on helppo jutella. Tällaiset koulutukset ovat erittäin tärkeitä, koska nykypäivänä ei tuosta noin vain mennä enää muiden navettaan.

Kuvio 20. Laajentavien tilojen osallistumisinnostus Maito-hankkeen koulutuksiin.

Taulukko 8. Paras tapa tiedottaa hankekoulutuksista vastaajien mielestä.

Mikä on paras tapa tiedottaa hankekoulutuksista?

	Vastaukset	
	Kpl	%
ProAgrian nettisivut	8	2,1
Itua -asiakaslehti	30	8
Sähköposti / tekstiviesti	94	24,9
Tuottajakirje	184	48,8
Neuvojat	43	11,4
Hanke-koulutukset eivät kiinnosta	18	4,8
Yhteensä	377	100

Kaikkein paras tapa tiedottaa hankekoulutuksista on tuottajakirje (taulukko 8). Se oli 76 prosentilla vastaajista valittuna. Sen jälkeen seuraavaksi suosituin vaihtoehto oli sähköposti tai tekstiviesti. Sähköpostin tai tekstiviestin lähettää oma neuvoja. Ne tavoittavat lähes kaikki tuottajat, joten niihin kannattaa jatkossakin panostaa. Jonkin verran myös neuvoilta suoraan oli saatu tietoa hankekoulutuksista.

Taulukko 9. Hankekoulutusten aihealueiden kiinnostus kaikilla vastaajilla.

Minkä aihealueen hankekoulutus kiinnostaa?

	Vastaukset	
	Kpl	%
Talous / johtaminen	41	10,8
Rehut / ruokinta	89	23,5
Navettateknologia	41	10,8
Eläimet (jalostus, terveys)	131	34,7
Peltokoneet	31	8,2
Hanke-koulutus ei kiinnosta	45	11,9
Yhteensä	378	100

Kiinnostavin aihealue hankekoulutukseen on eläimet (jalostus, terveys) kaikilla tiloilla mukaan lukien laajentavat tilat (taulukko 9 ja 10). Laajentavilla tiloilla rehut ja ruokinta sekä navettateknologia olivat tasaväkisesti halutuimmat koulutusaiheet. Kaikilla tiloilla myös selvä kakkonen oli rehut ja ruokinta. Kaikki vaihtoehdot saivat kannatusta, joten on hyvä pitää koulutustarjonta laajana, vähän jokaiselle jotakin. Onneksi laajentavissa tiloissa ei ollut kuin kaksi, joita ei kiinnostanut hankekoulutus ollenkaan.

Taulukko 10. Laajentavia tiloja kiinnostava hankekoulutus.

Minkä aihealueen hankekoulutus laajentavaa tilaa kiinnostaa?

	Vastaukset	
	Kpl	%
Talous / johtaminen	16	14,7
Rehut / ruokinta	22	20,2
Navetteknologia	21	19,3
Eläimet (jalostus, terveys)	41	37,6
Peltokoneet	7	6,4
Ei kiinnosta hankekoulutus	2	1,8
Yhteensä	109	100

Taulukko 11. Millaiseen hankekoulutukseen haluat osallistua?

Millaiseen hankekoulutukseen haluat osallistua?

	Vastaukset	
	Kpl	%
Pienryhmä (3-10 hlö)	55	13,4
Koulutuspäivä (luennot)	140	34,1
Tilakoulutus	48	11,7
Retket ja tutustumiskäynnit	99	24,1
Ulkomaanmatkat	38	9,3
Hanke-koulutus ei kiinnosta	30	7,3
Yhteensä	410	100

Lähes 60 prosenttia tiloista haluaa osallistua perinteiseen luento- hankekoulutuksessa (taulukko 11). Vastanneista 40 prosenttia kiinnostavat retket ja tutustumiskäynnit. Pariakymmentä prosenttia kiinnostavat pienryhmäkoulutukset tai tilakoulutus, jolloin asiantuntija tulee tilalle. Ulkomaanmatkailu kiinnostaa 15 prosenttia vastaajista. Hankekoulutuksista kaikki eivät löydä sopivaa koulutusta tai ne eivät enää kiinnosta tilaa, joten 12 prosenttia vastasi *ei kiinnosta*.

Laajentavia tiloja hankekoulutus kiinnostaa, vain kahta tilaa ei (taulukko 12). Toisin kuin kaikkien tilojen vastauksissa, laajentavat tilat haluavat mieluiten tilakoulutusta. Luennot eivät niin kiinnosta laajentavia tiloja, mutta niilläkin on varmasti oma us-

kollinen kannattajakuntansa. Laajentavat tilat haluavat selvästi asiantuntijan tilakäynnille tai sitten keskustelumahdollisuuden toisien tuottajien ja kouluttajien kanssa, koska myös pienryhmäkoulutukset ja tutustumiskäynnit olivat haluttuja vaihtoehtoja.

Taulukko 12. Millaiseen hankekoulutukseen laajentava tila haluaa osallistua?

Millaiseen hankekoulutukseen laajentava tila haluaa osallistua?

	Vastaukset	
	Kpl	%
Pienryhmä (3 – 10 hlö)	21	16,7
Koulutuspäivä (luennot)	18	14,3
Tilakoulutus (asiantuntija tulee tilakäynnille)	44	34,9
Retket ja tutustumiskäynnit	29	23
Ulkomaanmatkat	12	9,5
Emme halua osallistua hankekoulutukseen	2	1,6
Yhteensä	126	100

3.1.7 Vapaa sana -kentän vastausten analysointi

Suurin osa, joka vastasi jotain vapaa sana -kenttään, valitti palveluiden korkeasta hinnasta. Joillakin se oli esteenä monien erillispalveluiden tilaamiseen. Monet olivat tyytymättömiä, kun neuvoja on vaihtunut joskus tai liian monta kertaa lyhyen ajan sisällä. Toisaalta monet tilat olivat tyytyväisiä yleensä palveluihin ja monet antoivat varsinaiselle neuvojalleen kehuja hyvästä työstä.

Koulutuksista oltiin montaa mieltä: osan mielestä koulutusta oli liikaa, toisten mielestä liian vähän. Myös koulutuspäivien hinta oli joidenkin mielestä liian korkea. Monet vastaajat kehuivat koulutuksia tarpeellisiksi, kun toisten mielestä ne ovat ajanhukkaa. Myös ristiriitaista palautetta tuli sen suhteen, tarvitsisiko yhden neuvojan tietää kaikesta kaikki vai pitäisikö neuvojen erikoistua joihinkin asioihin. Nyt on ProAgria Etelä-Pohjanmaalla menty siihen suuntaan, että neuvijat ovat saaneet erikoistua haluamalleen sektorille. Perustettiin maakunnallinen tiimi, joka otti kaikki

investoivat tilat, jotta heille saadaan tarjottua palveluita heidän tarpeidensa mukaan. Nykypäivänä tiedot muuttuvat koko ajan, joten sen vuoksi on mahdotonta, että yksi ihminen tietäisi maataloudesta kaiken.

Suurin osa kyselyyn vastaajista oli omatoimisia tiloja, joten yleensä heillä käydään vain kaksi kertaa vuodessa. Monen mielestä neuvojen käynnit ovat turhia, koska he tekevät lähes kaikki paperityötkin itse. Monet olisivatkin halunneet, että neuvojan tarvitsisi käydä vain tilan niin halutessa, koska aina ei neuvoille ollut mitään tekemistä käynnillä. Omatoimiset tilat eivät välttämättä aina itse tee kaikkia vaadittavia töitä. Sen vuoksi yhden tietyn sapluunan käyttö kaikille omatoimisille tiloille on hankalaa. Neuvojilta vaaditaan ammattitaitoa löytää sopiva työtapa jokaisen tilan kanssa. Tuotosseurantaan kuulumisen ja virallisten tuotantotietojen saaminen vaatii, että tilalla käydään vähintään yhden kerran vuodessa tekemässä puolen päivän tilakäynti, johon kuuluu lisäksi puolen päivän toimistotyöt. Monet haluavat siksi, että käyntejä on kaksi kertaa, koska tilalla ei välttämättä ole mitään toimistotyönä tehtävää.

4 POHDINTA

Tavoitteena oli saada tuotosseurannan tiloilta palautetta nykyisistä palveluista. Vastausprosentti oli vain 27, joten moni tila jätti vastaamatta kyselyyn. Alkuvuodesta tippunut maidon hinta varmasti vaikutti tilojen vastausinnostukseen. Maidon 4,5 sentin hinnanlasku oli monelle investoivalle tilalle huono uutinen, mutta ei se tehnyt hyvää pienillekään tiloille, koska kustannukset eivät ole laskeneet samassa suhteessa. Jos olisin tehnyt kyselyn vasta nyt syksyllä, olisi voinut olla vielä enemmän kommentteja liian kalliista palveluista.

Kysymyksiä olisi kannattanut muuttaa jonkin verran ja ehkä jättää jotain kysymättä. Kysymysten tallennusvaiheessa huomasin, kuinka jotkin kysymykset oli selvästi ymmärretty osin tai kokonaan väärin monien vastaajien keskuudessa. Enemmän olisi voinut olla kehittämistarpeita käsittelevissä kysymyksissä vaihtoehtoja ja oman kommentin vastausmahdollisuus. Se olisi saanut ehkä monet tarkasti sanomaan, mikä palvelussa oli heikkoa ja mikä hyvää. Myös huomasin kesän aikana kartuttaneeni tietoja monesta asiasta, jolloin joidenkin kysymysten laadinta olisi ollut erilaista uuden tiedon valossa.

Monet vastaajat olivat kirjoittaneet sivuun omia kommenttejaan, mutta niiden jokaisen käsittely näinkin laajasta aineistosta ei onnistunut. Myös osassa kysymyksistä ei ollut sopivaa vaihtoehtoa, joten niitä oli lisätty joissakin vastauksissa sivuun. Omatoimiset tilat olivat innokkaimpia vastaajia, joten heidän kommentteja oli jonkin verran. Kaikille ei ollut löytynyt sopivaa vaihtoehtoa tarjolla olleista, joten monet olivat lisänneet pitkiäkin kommentteja vastauksen jatkoksi.

Kysymykset, joissa oli kysytty jotain tietyn palvelun nimellä, olivat heikosti tiedossa. Varsinkin verkkopalveluista kysyttäessä monet olivat jättäneet kokonaan vastaamatta. Niiden tunnettavuutta pitäisi saada lisättyä, mikä voi olla hankalaa. Maitotilaneuvoja on vielä monelle karjantarkkailija tai jopa assistentti. Miten sitten saadaan uusien palveluiden nimet tilanväen puheeseen, jos vielä neuvojan ammattinimikään ei ole tunnettu? Ehkä pitäisi pysyä vielä perinteisissä paperi-ilmoituksissa, koska vaikka monelta tilalta se tietokone nurkasta löytyy, ei sähköi-

nen maailma ole vielä suurimmalle osalle kuitenkaan tuttu. Verkkoonhan palvelut ovat kuitenkin kovaa vauhtia siirtymässä. Verkossa olevien palveluiden käyttö neuvojalle on jo arkipäivää, mutta tilan väelle se ei välttämättä ole.

Maito-hankkeeseen liittyvät kysymykset antoivat varmasti hyvää tietoa siitä, minäkalaisia koulutuksia tilat haluavat ja varsinkin laajentavat tilat. Tiedotus on oleellinen osa koulutusten markkinointia, joten eniten käytettyjä väyliä on entisestään vahvistettava. Oman neuvojan lähettämä sähköposti tai tekstiviesti kattaa lähes kaikki tuotosseurannassa mukana olevat, joten niitä pitää itsekkin jaksaa näpytellä aina koulutusten tullessa tietoon.

Hankekoulutuksen halutuin aihealue, eläimet (jalostus, terveys) on hyvä, koska niiden hyvinvointiin, olosuhteisiin ja terveyteen ei voi liiaksi panostaa. Toivottavasti maidon hinnan lasku ei saa tiloja unohtamaan, mistä heidän tulonsa tulee. Lehmän hyvinvointi pitäisi kaikilla tuottajilla olla, itsensä jälkeen, etusijalla.

Tällaisten asiakastyytyväisyyskyselyiden teko muutaman vuoden välein on oleellista, koska kaikki eivät uskalla antaa suoraa palautetta saamastaan huonosta tai hyvästä palvelusta. Palautetta tarvitaan, jotta palveluista saadaan kehitettyä mahdollisimman monia tyydyttäviä kokonaisuuksia, joita myös halutaan käyttää.

LÄHTEET

- KarjaKompassi. 2009. [Verkkosivusto]. ProAgria Keskusten Liitto. [Viitattu 15.10.2009]. Saatavana: <https://portal.mtt.fi/portal/page/portal/ProAgria/Palvelut/ProAgria%20Maito1/KarjaKompassi>
- Karjakunto. 2009. [Verkkosivusto]. ProAgria Keskusten Liitto. [Viitattu 15.10.2009]. Saatavana: <https://portal.mtt.fi/portal/page/portal/ProAgria/Palvelut/ProAgria%20Maito1/KarjaKunto1>
- Kuntoluokitus. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Farmit. [Viitattu 18.10.2009]. Saatavana: http://www.farmit.net/farmit/fi/02_kotielain/02_nauta/01_maitotila/01_Lypsylehma/01_tuotantovaiheittain/14_ruokinnan_oik_mit/09_kuntoluokitus/index.jsp
- Kyntäjä, J. 2009. KarjaKompassista apu ruokinnan seurantaan. Nauta 39 (4), 39.
- Latva-Kyyny, M. 2008. Maatilan tulosanalyysi. [WWW-dokumentti]. Seinäjoki: ProAgria Etelä-Pohjanmaa. [Viitattu 21.10.2009]. Saatavana ProAgrian intranetistä: Vaatii käyttöoikeuden.
- Lypsylehmien kuntoluokitus. Ei päiväystä. [Ppt-esitys]. Suomen Eläinterveydenhuolto (SETH). [Viitattu 18.10.2009]. Saatavissa: http://www.seth.fi/user_files/files2/Luennot/SETH,%20Lypsylehmien%20kuntoluokitus.ppt
- Maitoisa. 2009. [Verkkosivu]. Helsinki: ProAgria Keskusten Liitto. [Viitattu 3.11.2009]. Saatavana: <http://www.proagria.fi/verkkopalvelut/maito/maitoisa.asp>
- Nokka, S. 2009a. [Ppt-esitys]. Maitovalmennus 2009. Helsinki: ProAgria Keskusten Liitto. [Viitattu 13.11.2009]. Saatavana ProAgrian intranetistä: Vaatii käyttöoikeuden.
- Nokka, S. 22.4.2009b. [Excel-taulukko]. Tuotosseurannan tilastot 2008. Helsinki: ProAgria Keskusten Liitto. [Viitattu 13.11.2009]. Saatavana ProAgrian intranetistä: Vaatii käyttöoikeuden.
- Nokka, S. 13.1.2009. [Verkkosivu]. ProTuotos palvelukäsikirjoitus. Helsinki: ProAgria Keskusten Liitto. [Viitattu 25.10.2009]. Saatavana ProAgrian intranetistä: Vaatii käyttöoikeuden.
- Närvä, M., Ryhänen, M., Veikkola, E. & Vuorenmaa, T. 2008. Esiselvitys maidontuotannon kehittämiskohteista: Loppuraportti. Seinäjoki:

Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Seinäjoen ammattikorkeakoulun julkaisusarja. B. Raportteja ja selvityksiä 36.

ProRehustus-palvelut maitotiloille. 20.2.2009. [Verkkosivu]. Helsinki: ProAgria Keskusten Liitto. [Viitattu 21.10.2009]. Saatavana ProAgrian intranetistä: Vaatii käyttöoikeuden.

Putula, H. 2007. Maidon- ja lihantuotannon tuloslaskelma. [WWW-dokumentti]. Seinäjoki: ProAgria Etelä-Pohjanmaa. [Viitattu 21.10.2009]. Saatavana ProAgrian intranetistä: Vaatii käyttöoikeuden.

Putula, H. 2009. Tilojen ja tuotosseuranta-neuvontakäyntien määrän kehitys 97 - 09. [Excel-tilukko]. Seinäjoki: ProAgria Etelä-Pohjanmaa. [Viitattu 9.11.2009]. Saatavana ProAgrian intranetistä: Vaatii käyttöoikeuden.

Rehuvaste on uutuuspalvelumme. 2009. [Verkkosivu]. Helsinki: ProAgria Keskusten Liitto. [Viitattu 3.11.2009]. Saatavana: <https://portal.mtt.fi/portal/page/portal/ProAgria/Palvelut/ProAgria%20Maito1/Rehuvaste>

Tuotosseuranta. 2009. [Verkkosivusto]. ProAgria Keskusten Liitto. [Viitattu 15.10.2009]. Saatavana: <https://portal.mtt.fi/portal/page/portal/ProAgria/Palvelut/ProAgria%20Maito1/Tuotosseuranta>

Tuotos- ja sorkkaterveysraportit. 2009. [Verkkosivu]. Helsinki: ProAgria Keskusten Liitto. [Viitattu 3.11.2009]. Saatavana: <http://www.proagria.fi/verkkopalvelut/maito/kausivuosisiraportti.asp>

Täydentävät ehdot ja tilaneuvontajärjestelmä. 2009. Hakuopas 2009. Helsinki: Maaseutuvirasto.

LIITTEET

Liite 1: Saatekirje

Hei!

Olen ollut viime kesänä harjoittelijana ja sen jälkeen tehnyt äitiysloman sijaisuutta maitotilaneuvojana ProAgria Etelä-Pohjanmaan alueella. Teen agrologi (AMK) -opintoihin kuuluvan opinnäytetyön tämän alueen maitotiloille. Tämän kyselyn avulla kartoitamme asiakastyytyväisyyttä maitotilaneuvonnan osalta. Kulunut vuosi on tuonut muutoksia ProAgria Etelä-Pohjanmaan tarjoamiin palvelukokonaisuuksiin, ja niitä halutaan edelleen kehittää Teidän palautteenne perusteella. Jokainen vastaus on tärkeä, jotta saadaan kattavaa tietoa tarjottujen palvelujen osalta sekä kehittämisideoita mahdollisimman monelta tilalta.

Kyselyn vastaukset analysoidaan luottamuksellisesti. Tiedot käsitellään siten, että yksittäisen tilan vastaukset tai henkilöllisyys eivät tule ilmi opinnäytetyössäni. Vastauksia käytetään ainoastaan ProAgria Etelä-Pohjanmaan palvelujen kehittämiseen.

Kyselylomakkeet pyydämme **palauttamaan** täytettynä oheisessa kuoressa **17.4. mennessä**.

Kaikkien vastanneiden tilojen kesken arvotaan 1 kpl Maitotilaneuvonnan ½ päivän käynti ilmaiseksi! Laita yhteystiedot kyselylomakkeen lopussa olevaan arvontalipukkeeseen niin osallistut arvontaan.

Kiitos vastauksestanne!

Arja Talvilahti
Kotieläintoimiston
päällikkö
ProAgria Etelä-Pohjanmaa

Teija Onkamo
Maitotilaneuvoja
SeAMK Maa- ja metsätalous, Ilmajoki
Puh. 040 481 3818

KYSELY MAITOTILOILLE

1. Syntymävuosi   Yrittäjä 1: _____ Yrittäjä 2: _____ Yrittäjä 3: _____
2. Keskimääräinen lypsylehmien määrä
  - a. alle 20 lehmää
  - b. 20 - 39 lehmää   e. 80 - 99 lehmää
  - c. 40 - 59 lehmää   f. 100 - 119 lehmää
  - d. 60 - 79 lehmää   g. yli 120 lehmää
3. Tilan suunnitelmat seuraavan 5 vuoden sisällä?
  - a. Jatketaan nykytuotannolla
  - b. Laajennetaan tuotantoa
  - c. Vähennetään tai lopetetaan kokonaan
  - d. Tehdään sukupolvenvaihdos
4. Navettatyyppi
  - a. pihatto lypsyasemalla
  - b. parsinavetta
  - c. pihatto ja robottilypsy
  - d. combi
  - e. karuselli
5. Kuinka usein maitotilaneuvoja käy tilallanne vuodessa?
  - a. 1 kertaa
  - b. 2 kertaa
  - c. 3 kertaa
  - d. 4 kertaa
  - e. 5 kertaa tai useammin
6. Tehdäänkö tilan säilörehuista säännöllisesti analyysyjä?
  - a. kyllä, joka erästä
  - b. kyllä, kerran vuodessa
  - c. kyllä, joskus
  - d. ei koskaan
7. Kuka tilalle tekee ruokintasuunnitelman?
  - a. maitotilaneuvoja
  - b. itse
  - c. rehuedustaja
  - d. ei tehdä ollenkaan
8. Jos ruokintasuunnitelma tehdään, päivitetäänkö sitä
  - a. uuden säilörehuerän tullessa syöttöön
  - b. säännöllisesti muutaman kuukauden välein
  - c. kerran vuodessa
  - d. ei koskaan
9. Mitä ruokinnansuunnitteluun liittyviä palveluita käytätte
  - a. Ostorehujen vertailua / valintaa
  - b. Rehumäärien budjetointia
  - c. Ruokinnansuunnittelua
  - d. Rehunjakolistaa
  - e. Seosrehusuunnittelua

- f. Nuorkarjan ja vasikoiden ruokinnansuunnittelua
- g. Luomuruokinnansuunnittelua
- h. Ei käytetä ruokinnan suunnitteluun liittyviä palveluita

10. Mitä ruokinnan seurantaan / talouteen liittyvää palvelua olette käyttäneet?

- a. Rehukirjanpitoa
- b. Maidontuotannon suppea tuotantokustannuslaskelma (Suppea-Matu)
- c. Kuntoluokitusta ja/tai elopainojen mittausta
- d. Urean tai maidon pitoisuuksien seurantaa
- e. Maidon tuotantokustannuslaskelmaa (Laaja-Matu)
- f. Emme ole käyttäneet mitään palvelua

11. Miten ruokintaan liittyviä palveluita pitäisi kehittää?

- a. Palvelut vastaavat nykyisiä tarpeitamme
- b. Odotamme enemmän asiantuntemusta neuvojilta
- c. Odotamme neuvojalta enemmän aikaa keskustella kanssamme ruokinnasta
- d. Odotamme neuvojilta enemmän rohkeutta keskustella tilamme ruokinnan kehittämisestä
- e. Emme tarvitse ruokintaan liittyvää neuvontaa

12. Mitä tuotosseurantaan liittyviä palveluita käytätte? Maitotilaneuvoja

- a. analysoi tuotantotuloksia
- b. avustaa virheiden korjauksessa ja antaa neuvoja tuotos- tai eläintiedoissa tuotosseurantaan liittyen
- c. tekee maidon laadun neuvontaa
- d. lähettää koelypsyt
- e. täyttää navettakirjaa
- f. ottaa maitonäytteet
- g. tulostaa erilaisia huomio- ja tuotoslistoja neuvontakäynnillä
- h. kiinnittää korvamerkkejä
- i. ilmoittaa syntymiä, poistoja ym. rekisteriin
- j. kirjaa rekisteriin siemennys-, terveys-, sorkkahoitojen tiedot
- k. Teemme itse kaiken tuotosseuraan liittyvän työn

13. Mitä kotieläinpuolen ATK-ohjelmia käytätte?

a. AMMU	e. Koelypsyjen lähettäminen netin kautta (ProTuotos Netti)
b. Elmer	f. Koelypsyjen lähettäminen kännykällä (ProTuotos Mobiili)
c. Teho-Elmer	g. Muu(t), mikä? _____
d. WebElmer	_____

14. Mitä verkkopalveluita olette käyttäneet / tutustuneet niihin?

a. Raportit (kausi ja vuosi)	e. Maitomittarit	i. Tilakunto
b. ProTuotos Netti	f. Raporttitilaus (esim. ylim. tarrat..)	j. ProTerveys
c. c. Maitoisa	g. Rehukunto -hintaseuranta	k. Rehulato
d. d. Tonkka	h. Karjakunto	l. Lehmäkunto

15. Miten tuotosseurantaa pitäisi kehittää?

- a. Palvelut vastaavat nykyisiä tarpeitamme
- b. Odotamme enemmän asiantuntemusta neuvojilta

- c. Odotamme neuvojalta enemmän aikaa keskustella kanssamme tuloksista
- d. Odotamme neuvojilta enemmän rohkeutta keskustella tilamme maidontuotannon kehittämisestä
- e. Teemme itse kaiken tuotosseurantaan liittyvän työn.

16. Mitä karjan terveydenhuoltoon liittyviä palveluita käytätte / olette käyttäneet?

- a. Eläinlääkäri tekee tilalle terveydenhuoltosuunnitelman
- b. Kuulumme Nasevaan
- c. Olemme hakeneet Eläinten hyvinvointitukea
- d. Neuvoja tekee tilallamme Terveystuottoa tukevan tilakäynnin (kuntoluokitus, eläinten painon seuranta ym.)
- e. Utareterveyden kartoitus (bakteerinäytteet, vetimenpäiden arviointi)
- f. Karjakunto (navetan toiminnallisuuden arviointi, pisteytys 1 - 5.)
- g. Hedelmällisyysneuvonta
- h. Sorkkahoito
- i. Emme ole käyttäneet terveydenhuoltoon liittyviä palveluita.

17. Miten terveydenhuoltoon liittyvää neuvontaa pitäisi kehittää?

- a. Palvelut vastaavat nykyisiä tarpeitamme
- b. Odotamme enemmän asiantuntemusta terveysasioissa neuvojilta
- c. Odotamme neuvojalta enemmän aikaa keskustella kanssamme karjan terveydestä
- d. Odotamme neuvojilta enemmän rohkeutta keskustella karjamme terveyden kehittämisestä
- e. Emme tarvitse neuvojilta terveydenhuoltoon liittyvää neuvontaa

18. Mitä rehuntuotannon / peltoviljelyn neuvontapalveluita käytätte?

- a. Neuvoja tekee viljely- ja lannoitus suunnitelman (Wisu)
- b. Luomuviljelysuunnitelma
- c. Hyvän säilörehun tekemiseen liittyvää neuvontaa
- d. Rehuntuotannon onnistumisen seuranta
- e. Kasvinviljelyn tuotantokustannusten laskenta (TalousWisu)
- f. Kasvukauden aikainen konsultointi
- g. Rehuntuotannon koneisiin liittyvä neuvonta
- h. Emme käytä mitään rehuntuotantoon / peltoviljelyyn liittyvää palvelua.

19. Miten rehuntuotantoon liittyvää neuvontaa pitäisi kehittää?

- a. Palvelut vastaavat nykyisiä tarpeitamme
- b. Odotamme enemmän asiantuntemusta neuvojilta
- c. Odotamme neuvojalta enemmän aikaa keskustella kanssamme rehuntuotantoon / peltoviljelyyn liittyvistä kysymyksistä
- d. Odotamme neuvojilta enemmän rohkeutta keskustella peltoviljelyn kehittämisestä
- e. Emme tarvitse neuvojilta peltoviljelyyn liittyvää neuvontaa

20. Mitä EU-tukiin liittyviä neuvontapalveluita käytätte?

- a. Neuvoja täyttää EU-kaavakkeet peltotukien hakemisen yhteydessä
- b. Neuvoja auttaa viljelymuistiinpanojen tekemisessä
- c. Tilatuen täydentävien ehtojen neuvontaa (EU maksaa neuvonnan kuluja)
- d. EU-tarkastukseen liittyvä papereiden ajantasaiseksi laittaminen
- e. Sonnipalkkioiden hakeminen

- f. Luomupapereiden täyttäminen
- g. Hyvinvointitukeen liittyvä neuvonta
- h. Emme tarvitse tukiin liittyviä neuvontapalveluja

21. Miten tukineuvontaa pitäisi kehittää?

- a. Palvelut vastaavat nykyisiä tarpeitamme
- b. Odotamme enemmän asiantuntemusta neuvojilta
- c. Odotamme neuvojalta enemmän aikaa keskustella kanssamme EU-tukiin liittyvissä kysymyksistä
- d. Emme tarvitse neuvojilta tukineuvontaan / peltoviljelyyn liittyvää neuvontaa

22. Koetteko tärkeänä, että tuotostietonne ovat virallisia?

- a. kyllä
- b. ei

23. Käykö maitotilaneuvoja navetassa neuvontakäyntien yhteydessä?

- a. kerran vuodessa
- b. lähes joka käynnillä
- c. satunnaisesti
- d. ei koskaan

24. Onko tilalla käynyt eri maitotilaneuvoja viimeisen vuoden aikana?

- a. pysynyt samana
- b. yhden kerran eri
- c. kaksi kertaa eri
- d. useammin

25. Miten suhtaudutte maitotilaneuvojan vaihtumiseen?

- a. ei vaikuta mitenkään
- b. myönteisesti, sillä eri neuvojat tuovat uusia näkemyksiä
- c. neuvojan vaihtuminen ei ole myönteistä / toivottavaa

26. Oletko osallistunut Maito-hankkeen koulutuksiin viimeisen vuoden aikana?

- a. kyllä
- b. en

27. Mikä on paras tapa tiedottaa hankekoulutuksista?

- a. ProAgrian nettisivut www.proagria.fi/ep
- b. ProAgrian Itua -asiakaslehti
- c. Sähköposti / tekstiviesti
- d. Tuottajakirje
- e. Neuvojat
- f. Muut lehdet

28. Minkä aihealueen hankekoulutus kiinnostaa?

- a. Talous / johtaminen
- b. Rehut / ruokinta
- c. Navettateknologia
- d. Eläimet (jalostus, terveys)
- e. Peltokoneet
- f. Ei kiinnosta

29. Millaiseen hankekoulutukseen haluat osallistua?

- a. Pienryhmä (3 – 10 hlö)
- b. Koulutuspäivä (luennot)
- c. Tilakoulutus (asiantuntija tulee tilakäynnille)
- d. Retket ja tutustumiskäynnit
- e. Ulkomaanmatkat
- f. Ei kiinnosta hankekoulutus

Kiitos vastauksestanne!

Jos haluatte osallistua arvontaan, laita yhteystietosi tähän arvontalipukkeeseen ja leikkaa se irti ja lähetä kyselyn mukana. Yhteystietoja ei käytetä kyselyn vastausten analysointiin.

ARVONTALIPUKE

NIMI _____

OSOITE _____

PUH. NRO. _____